

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ ต.ตะเคียนทอง
และ ต.คลองพลู กิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี ระยะที่ 2”

โดย นายเงิน ผันผาย และคณะ
ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคตะวันออก

30 พฤศจิกายน 2547

สัญญาเลขที่ RDG46M0003

๐๔๕

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ ต.ตะเคียนทอง
และ ต.คลองพลู กิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี ระยะที่ 2”

คณะผู้วิจัย

นายเงิน ผันผาย
ครูธานีทร์ เกษศิริ
พระอาจารย์พร ถาวโร
นายเพ็ญ คงคาใส
นายสำราญ เกื้อกิจ
นายหนู สีสมบัติ
นายศุภกฤต ผกามาศ
นางจัน ผันผาย
นายจิตตรา เต้าทอง
นางศรีนวล คงคาใส
นายประทุม เต้าทอง
นายหวี งามพร้อม
นางสาวศิริรัตน์ สีสมบัติ
นายยวง บุญรักษา

ผอ.สุรพล ไชยพงษ์
พระอาจารย์สี เดชพล
นายหลอม นาคสาย
นายไพโรจน์ ผันผาย
นายเนียน ผันผาย
นายมนต์เชียร พัฒนเสมา
นายรุ่งเพชร ผันผาย
นางบังอร มิตรเพื่อนบ้าน
นางจันทน์ ครองวงษ์
นายจารึก แก้วสว่าง
นายณรงค์ อาลัย
นายสมัย ฤทธิทวี
เด็กหญิงศศิธร ผันผาย
นายเสมียน งามล้วน

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	ก
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามวิจัย	3
วัตถุประสงค์	3
พื้นที่ศึกษา	3
ระยะเวลาในการศึกษา	3
งบประมาณ	4
วิธีการดำเนินงาน	4
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 บริบทชุมชน	11
ประวัติความเป็นมา	11
อาณาเขตที่ตั้ง	11
วิถีชีวิตของคนในชุมชน	11
ประเพณีวัฒนธรรม	12
บทที่ 3 ผลการดำเนินงานศึกษาวิจัย	22
ผลการดำเนินงานระยะที่ 1	22
ผลการดำเนินงานระยะที่ 2	33
บทที่ 4 สรุปผลการดำเนินงาน	71
ผลการดำเนินงานวิจัยในภาพรวม	71
ผลกระทบจากการดำเนินงานวิจัย	72
ผลจากการดำเนินกิจกรรม	73
บทที่ 5 อภิปรายและข้อเสนอแนะ	75
ภาคผนวก	

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่ทำให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบ เป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ปัญหาอื่นๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุย ถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิก อบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่าข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้นตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่นๆ หรือพื้นที่อื่นๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดกระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว. สำนักงานภาค ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่ทีมวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว. สำนักงานภาค จึงได้ปรับปรุงแบบการเขียนรายงานวิจัยให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนอออกมาในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของ

กระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์อาจดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหาศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.สำนักงานภาค

บทที่ 1 บทนำ

ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาของเป็นภาษาของชนดั้งเดิมของกลุ่มชนพื้นเมืองของภาคตะวันออก โดยมากใช้พูดกันในจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด และฉะเชิงเทรา โดยเฉพาะจังหวัดจันทบุรีมีการพูดภาษาของกันมากในเขตอำเภอโป่งน้ำร้อน อำเภอมะขาม และกิ่งอำเภอเขาชีชันญญ จังหวัดจันทบุรี และปัจจุบันพบว่ายังมีการพูดภาษาของกันมากในเขตตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลู กิ่งอำเภอเขาชีชันญญ จังหวัดจันทบุรี

ในอดีตชาวของใช้ภาษาของพูดกันในชีวิตประจำวัน แต่ต่อมาปัจจุบันชาวของรุ่นเยาว์ตั้งแต่อายุ 20 ปีลงมา ส่วนใหญ่จะพูดภาษาของกันไม่ได้เพราะวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย และวัฒนธรรมจากส่วนกลางเข้ามามีบทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในเรื่องภาษาและวิถีการดำรงชีวิต ชาวของรุ่นผู้ใหญ่ก็ใช้ภาษาของกันน้อยในชีวิตประจำวัน มีแต่ชาวของอาวุโสเท่านั้นที่ยังใช้ภาษาของได้อย่างคล่องแคล่วและค่อนข้างยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นไว้อย่างเหนียวแน่นกว่าชาวของรุ่นใหม่ จากสภาพการณ์นี้ทำให้พอคาดหมายได้ว่าภาษาของจะต้องสูญสิ้นไปหากไม่มีการสืบต่อ ด้วยเหตุนี้ชาวของอาวุโสบางที่มีความเสียสละยอมรดกทางวัฒนธรรม และต่อมาได้รับความร่วมมือจากนักศึกษาและอาจารย์ของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท ที่ได้มีโอกาสเรียนรู้และบันทึกข้อมูลภาษาของไว้ ทำให้ทั้งฝ่ายชุมชนของและนักวิชาการได้ร่วมมือกันพัฒนาระบบเขียนภาษาของ อย่างเป็นระบบตามหลักภาษาศาสตร์ เพื่อให้ชาวของได้เครื่องมือในการจดบันทึกภาษา วัฒนธรรม ประเพณี นิทานพื้นบ้าน ตำนาน ประวัติ ฯลฯ ด้วยภาษาของตนเอง อันจะเป็นส่วนหนึ่งในการชะลอการเปลี่ยนแปลงและการตายของภาษา และเพื่อให้สามารถใช้เป็นสื่อในการสอนภาษาของแก่ลูกหลานและผู้สนใจต่อไป

หลังจากการริเริ่มพัฒนาระบบเขียนภาษาของ ต่อมาได้มีการอบรมเพื่อฝึกฝนการเขียนภาษาของหลายครั้ง จนกระทั่งปีพ.ศ. 2544 คือในระหว่างเดือนมีนาคม ถึง เดือนตุลาคม 2544 ที่ผ่านมา “คณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ” โดยนายเงิน ผันผายและคณะ ได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัยเพื่อหาวิธีการให้ชุมชนของในเขตตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลู กิ่ง อ.เขาชีชันญญ จ.จันทบุรี ได้อนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ภาษาของในชีวิตประจำวัน โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสำนักงานภาค ภายใต้ชื่อ “โครงการวิจัยอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ จังหวัดจันทบุรี” โดยโครงการในระยะที่ 1 ได้มีการดำเนินกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรมดังนี้คือ

1.1การสำรวจสำมะโนประชากรคนรู้ภาษาของ ซึ่งนอกจากจะเป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประชากรชาวของในพื้นที่ตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลูแล้วยังสำรวจเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาของ (ฟัง-พูด) การใช้ภาษาของในชีวิตประจำวัน ตลอดจนความสนใจและความต้องการเกี่ยวกับชั้นเรียนภาษาของ

1.2 รวบรวมและบันทึกภาษาของให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นระบบ ได้แก่การสร้างระบบเขียนภาษาของ โดยดัดแปลงจากอักษรไทยให้สามารถอ่าน-เขียนภาษาของได้ จัดสร้างเอกสารเกี่ยวกับระบบเขียนภาษาของ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมและบันทึกภาษาของฝึกฝนการใช้ “ตัวอักษรของ” ให้แก่ผู้รวบรวมและบันทึกภาษาของตลอดจนรวบรวมและบันทึกคำศัพท์ในภาษาของ เพื่อจัดพิมพ์เป็นพจนานุกรมเบื้องต้น ให้สามารถนำไปใช้ได้เหมือนกันในชุมชนของต่างๆ และ ???

1.3 วางแผนการทำงานในระยะต่อไป โดยนำเอาข้อมูลและบทเรียนที่ได้สรุปจากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน

บัดนี้การดำเนินการวิจัยโครงการระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการวิจัยขั้นต้นที่รับการสนับสนุนจาก สกว.ภาค ได้ลุล่วงไปแล้วระดับหนึ่ง โดยมีข้อสรุปที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของในขั้นต่อไป กล่าวคือ

1. ประชากรชาวของส่วนใหญ่ทั้งวัยผู้ใหญ่และวัยเรียนมีความเห็นสอดคล้องกับการสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษา และต้องการให้มีการเรียนการสอนภาษาของอีกด้วย

2. การรวบรวมและบันทึกภาษาของให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นระบบมีความคืบหน้าไปอย่างน่าพอใจ โดยมีการจัดสร้างแผ่นโปสเตอร์พยัญชนะ- สระภาษาของ พจนานุกรมภาษาของฉบับชาวบ้าน นอกจากนั้นยังได้มีความร่วมมือกับนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมหิดล ทำการทดลองผลิตหนังสือสำหรับผู้หัดอ่านภาษาของ พบว่านักเขียนของสามารถใช้ “ระบบเขียนภาษาของ” ได้ผลเป็นอย่างดีจนประสบความสำเร็จในการผลิตหนังสือตัวอย่างและจะได้นำไปเผยแพร่ในชุมชนของต่อไป

นอกจากนั้นในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2544 ที่ผ่านมากจนถึงปัจจุบัน ทางคณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของได้ร่วมมือกับโรงเรียนคลองพลู ตำบลคลองพลู กิ่งอ.เขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรีในการจัดการเรียนการสอนภาษาของในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดลให้การสนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตรภาษาของและกระบวนการผลิตสื่อการเรียนการสอนเป็นภาษาของ โดยการสนับสนุนนี้มีทั้งในรูปของการให้ค่าปรึกษา การฝึกอบรมและการสนับสนุนด้านเงินทุนบางส่วน

อย่างไรก็ตามงานที่ผ่านมานับจากการวิจัยในขั้นรวบรวมข้อมูลที่สำคัญในการวางแผนดำเนินงาน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก สกว.ภาค และกิจกรรมขั้นทดลองเปิดการเรียนการสอนภาษาของในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งจากโรงเรียนประถมในพื้นที่ และทางมหาวิทยาลัยมหิดล ยังไม่อาจสรุปและประเมินผลได้อย่างชัดเจนด้วย นอกจากนั้นจากการที่ได้สอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองและคนในชุมชนเกี่ยวกับความต้องการขั้นเรียนของนักเรียนของ พบว่าผู้ปกครองและคนในชุมชนต้องการให้มีการเรียนภาษาของในชั้นเรียนที่สูงขึ้นไป ซึ่งทางโรงเรียนเองก็เล็งเห็นความสำคัญและต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป โดยเน้นการเรียนการสอนให้สนทนาภาษาของเป็นหลัก เหตุนี้ทาง “คณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ” จึงเล็งเห็นความจำเป็นในการเสนอขอรับการสนับสนุน “โครงการวิจัยเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ” เพื่อดำเนินการขยายกิจกรรมออกไปให้เป็นรูปธรรมดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้มีผู้รับผลจากโครงการมากขึ้น และเพื่อให้มีการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของมีความต่อเนื่องและเป็นระบบ

การดำเนินโครงการวิจัยในระยะที่ 2 นี้ถือว่าเป็นขั้นตอนระยะกลาง ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนหลักของโครงการ ที่จะมีกิจกรรมเป็นรูปธรรมในสายตาของชาวชนในชุมชนและผลของกิจกรรมจะส่งผลไปในวงกว้างกว่าที่ได้ทำมาในระยะต้น ซึ่งอยู่ในช่วงของการรวบรวมข้อมูล โดยการดำเนินกิจกรรมขั้นต่อไปก็จะได้มีการสรุปทบทเรียนความสำเร็จและความผิดพลาดของการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้สามารถวางแผนและประเมินผลการทำงานต่อไปได้ดีขึ้น

2.คำถามวิจัย

2.1.1 คำถามวิจัย ระยะที่1

ทำอย่างไรให้ชุมชนของได้ออนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ภาษาของในชีวิตประจำวัน

2.1.2 คำถามวิจัย ระยะที่2

เราจะสร้างหลักสูตรท้องถิ่นทางด้านภาษาของด้วยเนื้อหาวัฒนธรรมของในชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 3-4 ร่วมกับโรงเรียนประถมในท้องถิ่นได้อย่างไร ? และเมื่อทำแล้วจะมีผลอย่างไรให้ชุมชนของได้ออนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ภาษาของในชีวิตประจำวัน?

3.วัตถุประสงค์

3.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ ระยะที่ 1

- 1.เพื่อให้มีการพูดภาษาของกันต่อไปควบคู่กับการพูดภาษาไทย
- 2.เพื่อให้ภาษาของมีภาษาเขียนเหมือนภาษาอื่น
- 3.เพื่อให้เกิดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมเนื่องไปในอนาคต

3.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ ระยะที่ 2

- 1.เพื่อรวบรวมและบันทึกเนื้อหาทางวัฒนธรรมของที่จะนำมาเป็นหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน โดยใช้ระบบเขียนภาษาของและสื่ออื่น
- 2.เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนในพื้นที่และชุมชนของ
- 3.เพื่อให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของโดยใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียนในชุมชน
- 4.เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ และกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งเป็นการเสริมแรงการเรียนการสอนในโรงเรียน

4.พื้นที่ศึกษา

ชุมชนของในเขตตำบลตะเคียนทอง และตำบลคลองพลู กิ่งอ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี

5.ระยะเวลาในการศึกษา

5.1.ระยะที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2544 ถึง 31 ตุลาคม 2544 (รวมขยายเวลาตั้งแต่ 1 สิงหาคม 2544 ถึง 31 ตุลาคม 2544)

5.2.ระยะที่ 2 ในขั้นตอนที่สองของโครงการซึ่งประกอบด้วยแผนการดำเนินกิจกรรมข้างต้นทางที่มวิจัยคาดว่าจะใช้ระยะเวลาดำเนินงานรวมเป็น 12 เดือน (ไม่นับเวลาในการเรียบเรียงผลการวิจัยอีกประมาณ 3 เดือน หลังจากโครงการขั้นตอนที่ 2 จบลง) โดยเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม 2546 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2547 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รวมระยะเวลา 1 ปี 3 เดือน

7.วิธีการดำเนินงาน

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของชุมชนและโรงเรียน และการดำเนินงานทั้งด้านการเผยแพร่และการวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของในพื้นที่ศึกษา
2. สร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนในพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 ตำบล โดยใช้เวทีหมู่บ้านและเวทีรวม
3. เก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วมกับที่มวิจัยและชาวบ้าน ในประเด็นที่ทบทวนและกำหนดร่วมกัน
4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาศักยภาพของชุมชนที่สามารถใช้ประโยชน์ในการร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ
5. จัดเวทีใหญ่เพื่อกำหนดกิจกรรมและสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
6. จัดเวทีประชุมประจำเดือน ที่มวิจัยและคณะทำงานเพื่อติดตามและปรับแผนให้สอดคล้องสถานการณ์

7.1. หลักการและวิธีการดำเนินงาน

เนื่องจากที่ผ่านมากิจกรรมการวิจัยในระยะแรกยังเข้าไปในลักษณะของการรวบรวมข้อมูล ทำให้มีผู้ดำเนินกิจกรรมและผู้รับผลจากกิจกรรมในจำนวนจำกัด ทางคณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของจึงยังไม่ได้วางหลักการที่ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการวิจัยฯ อย่างเป็นระบบเท่าที่ควร นอกเหนือไปจากนั้นในการดำเนินงานตามแผนการวิจัยในระยะที่ 2 นี้ ยังจะมีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่ซับซ้อนขึ้น และต้องอาศัยบุคลากรที่จะเข้ามาร่วมงานที่มีความหลากหลายทั้งในด้านช่วงอายุ การศึกษา และมีความถนัดในงานที่แตกต่างกันด้วยเหตุนี้ทางคณะกรรมการฯจึงได้ ปรับปรุงการดำเนินงานเสียใหม่ให้เป็นหลักการ 3 ข้อ และวิธีการทำงานอีก 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) หลักการทำงาน

- ใช้ที่ประชุมคณะกรรมการฯ เป็นที่ตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมของโครงการฯ
- ผู้ร่วมทำงานวิจัยจะร่วมทำงานแบบอาสาสมัคร ตามกำลังและความสามารถ
- ในการทำงานแต่ละด้านจะมีการแบ่งหน้าที่กันตามความถนัดของบุคคล

2) วิธีการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงานในโครงการระยะที่ 2 นี้ จะแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ คน, เงิน, และการประสานงาน

ก. วิธีการดำเนินงานด้านกำลัง “คน”

การดำเนินงานด้าน “คน” ได้แก่การสรรหาและแบ่งหน้าที่กันระหว่างตัวบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เริ่มต้นตั้งแต่ที่นักวิจัยผู้ช่วยทำงานให้กับโครงการฯ ในกิจกรรมต่างๆ แม้กระทั่งแนวร่วมของโครงการฯ ซึ่งอาจจะเป็นพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กนักเรียน หรือคนหนุ่มสาวชาวช่อง ที่มีความสามารถด้านต่างๆ ที่ทางทีมวิจัยต้องพึ่งพาอาศัย เช่น นักเขียนของ ครูของ นักวาดภาพ นักทำหนังสือ ผู้ตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนภาษาของ ฯลฯ

การที่โครงการฯ ระยะที่ 2 จะดำเนินไปได้จะต้องมีการดึงคนของที่มีความสามารถต่างๆ กันนี้มาร่วมงานให้ได้ และจัดสรรคนให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่วางแผนจะทำ เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ข. วิธีการดำเนินงานด้านการบริหาร “เงิน”

วิธีการบริหาร “เงิน” ในโครงการระยะที่ 2 นี้ ถูกคิดขึ้นมาใหม่เนื่องจากปัญหาที่ทีมวิจัยได้พบจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เนื่องจากการใช้เงินในโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจาก สกว. นั้น จะต้องมีการบันทึกรายละเอียดว่าใช้ในกิจกรรมใดบ้าง ต้องมีการเก็บหลักฐานการจ่ายเงิน และทำบัญชีรับ-จ่าย ให้เรียบร้อยเป็นระบบ ให้คณะกรรมการโครงการวิจัยฯ สามารถตรวจสอบได้ ความจำเป็นอันนี้เองทำให้ประธานโครงการวิจัยต้องใช้เวลาและกำลังกายกำลังความคิดเป็นอันมาก ในการดูแลแก้ไขปัญหาด้าน “เอกสาร” จนทำให้ไม่สามารถทุ่มเทกับกิจกรรมการวิจัยและการบันทึกบทเรียนได้อย่างเต็มที่

ดังนั้น ในแผนการดำเนินงานโครงการวิจัยที่ขอรับการสนับสนุนในระยะต่อไปนี้ ทางคณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของจะได้มีการแต่งตั้งผู้ดูแลบัญชีและการเงินเป็นการเฉพาะ นอกเหนือไปจากกรรมการเบิกเงิน โดยการบริหารด้านการเงินนี้จะมีการกำหนดการใช้จ่ายไว้ล่วงหน้า ตามแผนกิจกรรมที่วางไว้ ผู้ดูแลบัญชีนี้จะทำหน้าที่ทั้งควบคุมการลงบัญชีการเงินและดูแลการจ่ายเงินให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น และทำให้การจัดการเอกสารไม่เป็นภาระหนักแก่ประธานโครงการฯ จนเกินไป ทำให้มีเวลาดูแลโครงการวิจัยฯ และบันทึกผลการวิจัยในภาพรวมได้มากยิ่งขึ้น

ค. วิธีการดำเนินงาน “การประสานงาน”

การแยกเรื่องการประสานงานออกมาเป็นงานอีกด้านหนึ่งนั้น ก็เนื่องจากปัญหาที่พบจากการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา มีความซุกซนลักอันเนื่องมาจากการสื่อสารและการประสานงาน อันมีสาเหตุจากลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชาวช่องในเขตตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลูที่จะอยู่ห่างๆ กัน และมีไร่นาและสวนผลไม้คั่นระหว่างบ้านเรือน ทำให้ต้องเพิ่มเติมผู้รับผิดชอบด้านการสื่อสารและการประสานงานระหว่างทีมวิจัย ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยฯ แนวร่วม และองค์กรสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

วิธีการดำเนินการนั้นทางคณะกรรมการโครงการวิจัยฯ จะมอบหมายให้มีสมาชิกทีมวิจัย ส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานตามเขตหมู่บ้าน (โซน) ซึ่งขณะนี้แบ่งออกเป็น 3 เขตหลัก คือเขต ตะเคียนทอง เขตคลองพลูบน และเขตคลองพลูล่าง ส่วนการประสานงานภายนอกชุมชนนั้นเป็นหน้าที่รับผิดชอบของประธานโครงการ หน้าที่หลักของผู้ประสานงานตามโซนก็คือ มองหาบุคลากรที่จะมาร่วมงาน กระจายข่าวสารของโครงการวิจัยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับรู้อย่างทั่วถึง ประสานงานกับโรงเรียนที่จะเปิดให้มีการสอนภาษาของ และทำหน้าที่ประสานงานภายในชุมชนแทนประธานโครงการ เพื่อให้การทำงานเป็นไปตามเป้าหมาย นอกเหนือจากนั้นยังมีการจัดให้มีงาน “ประสานงานเยาวชน” ให้ลูกหลานของทีมวิจัยที่อยู่ในวัยเรียนทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ และประสานงานให้เยาวชนของเข้ามาเกี่ยวข้องกับโครงการฯ มากขึ้น

การเชื่อมประสานระหว่างทั้งสามด้าน จะมีแกนกลางอยู่ที่การสรุปทบทวนเรียนจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยมีลำดับของการดำเนินงานต่อเนื่องกัน คือ ผู้ประสานงานหาคนและแนวร่วม | คนและแนวร่วมมาร่วมทำกิจกรรมกับโครงการ | ผู้ดูแลบัญชีและการเงินดูแลค่าใช้จ่ายของกิจกรรม | ประธานและแกนนำทีมวิจัยสรุปทบทวนบันทึกผลการทำงาน | ประเมินผล และเขียนรายงานเสนอองค์กรผู้ให้ทุนเป็นระยะ

7.2.กิจกรรมในโครงการวิจัย

1) พัฒนาหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เนื่องจากปัจจุบันยังมีเพียงหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาหลักสูตรสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นใหม่อีกด้วย

2) การเรียนการสอนภาษาของในชั้น ป.3 – 4

สำหรับเนื้อหาที่ใช้ทำหลักสูตรท้องถิ่นในชั้นเรียนในร.ร.วัดคลองพลูนั้นส่วนหนึ่งเป็นเนื้อหาที่ได้มาจากปฏิทินวัฒนธรรมของในรอบ 12 เดือน ซึ่งในแต่ละเดือนก็จะมีกิจกรรมแตกต่างกันไป นอกจากนั้นเนื้อหาวัฒนธรรมที่นำมาทำหลักสูตรยังมีการนำมาจากคำบอกเล่าจากคนแก่แก่ หรือ เป็นวิถีชีวิตในสมัยก่อนซึ่งเนื้อหาที่นำมาทำหลักสูตรมีหลายประเภทได้แก่ (1) วิถีชีวิต เช่น วิธีการเพาะปลูก การประกอบอาชีพ (2) ตำนาน / เรื่องเล่า เช่น ตำนานเมืองเก่า เรื่องเล่าต่างๆ (3) นิทานพื้นบ้าน ทั้งที่มีอยู่จริง และเรื่องที่แต่งขึ้นโดยอิงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวของ (4) ประวัติหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น ประวัติหมู่บ้านตะเคียนทอง ประวัติหมู่บ้านคลองพลู เป็นต้น (5) ประเพณีของ เช่น ประเพณีทำบุญส่งทุ่ง-ส่งน้ำ เป็นต้น (6) เพลงของ เช่น เพลงกล่อมลูก เป็นต้น (7) การละเล่นพื้นบ้าน เช่นการเดินกะลา , ญิกญอง เป็นต้น (8) วัฒนธรรมความเป็นอยู่ เช่น วัฒนธรรมการกินการอยู่ในสมัยก่อน (9) เรื่องเกี่ยวกับข้อคิดเตือนสติ / คำคม (10) ภูมิปัญญา เช่น การทำ / การใช้เบ็ดทำ(เบ็ดตกปลา)

3) การเก็บข้อมูลวัฒนธรรม

เนื่องจากหลักสูตรท้องถิ่นด้านภาษา-วัฒนธรรมของจะต้องอ้างอิงจากข้อมูลทางวัฒนธรรมที่รวบรวมโดยคนของและบันทึกเป็นภาษาของด้วย ดังนั้นจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นส่วนประกอบของหลักสูตรและเผยแพร่ทั่วไป โดยสามารถแยกเป็นกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม คือ

ก) การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเป็นอย่างดี

ข) การเปิดเวทีผู้สูงอายุ เพื่อตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนของในอดีต, เติมนข้อมูลให้สมบูรณ์, ตรวจสอบข้อมูลที่เก็บได้

ค) การเรียบเรียงข้อมูลที่เก็บได้ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและสะดวกในการสืบค้น

4) การผลิตหนังสือภาษาของ จำนวน 100 เล่ม

เนื่องจากภาษาของเป็นภาษาที่เพิ่งมีภาษาเขียนที่สร้างขึ้นใหม่เมื่อไม่กี่ปีมานี้ การผลิตหนังสือภาษาของนอกจากจะเพื่อตอบสนองการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยตรงแล้ว ยังจะเป็นสื่อที่บันทึกและเผยแพร่วัฒนธรรมของคนในชุมชนของและคนทั่วไปให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมของอีกด้วย

5) การเปิดเวทีประเมินผลหลักสูตรและการเรียนการสอน

จะจัดขึ้น 2 ครั้งในช่วงปลายปีการศึกษา ครั้งแรกเป็นการประเมินผลหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และครั้งที่สองเป็นการประเมินผลหลักสูตรและการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4

6) การประชาสัมพันธ์โครงการและกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน "ศูนย์การเรียนรู้และฟื้นฟูภาษา - วัฒนธรรมของ "

เพื่อให้คนในชุมชนและคนภายนอกชุมชนได้รับรู้และมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ เป็นการเสริมแรงให้กับการเรียนการสอนในโรงเรียน กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของจะจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามโอกาสและวาระต่างๆ รวมถึงจัดทำสื่อเผยแพร่ทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หรือหอกระจายข่าว เช่น การพูดภาษาของ การอ่านหนังสือของ การเรียนภาษาของ การเรียนทำอาหารของ การรับประทานอาหารพื้นบ้านของ การละเล่นต่างๆ การร้องเพลง การเรียนหัตถกรรมของของ การศึกษาประเพณีของ เป็นต้น

7.3.การวางแผนการจัดระบบการทำกิจกรรมในโครงการ

เนื่องจากว่าการทำงานในระยะที่ผ่านมา นั้น มีกิจกรรมไม่หลากหลายและไม่ต่อเนื่องกัน จึงไม่ค่อยมีความซับซ้อนมาก ทางกลุ่มจึงไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการทำงานอย่างเป็นระบบเท่าไรนัก แต่พอมาในระยะที่สองนี้จะเห็นว่ากิจกรรมมีหลากหลายและมีความต่อเนื่องกัน การทำงานในแต่ละกิจกรรมจึงมีความซับซ้อนมาก ดังนั้น ทางกลุ่มจึงได้มีการวิเคราะห์ระบบงาน เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการดำเนินงาน และง่ายต่อการบันทึก โดยแยกกิจกรรมทั้งหมดออกเป็น 6 ชุดกิจกรรม เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ในที่สุด

กิจกรรมทั้ง 6 ชุดสามารถเรียงลำดับได้ดังต่อไปนี้ คือ (1) การประเมินผลหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อที่จะนำผลการประเมินไปเป็น (2) แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 3 และการจัดทำหลักสูตรภาษาของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (3) การเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรม โดยเนื้อหาที่ได้จากการเก็บข้อมูลนี้ จะนำไปประกอบ (4) การผลิตหนังสือเรียนภาษาของ เพื่อที่จะนำหนังสือไปใช้ใน (5) การเรียนการสอนภาษาของในชั้นเรียนต่อไป และหลังจากที่การเรียนการสอนสิ้นสุดลงแล้วจะทำการ (6) ประเมินผลหลักสูตรภาษาของในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่3และ4 ซึ่งจะเป็นการวัดผลว่าผลจากการเรียนการสอนภาษาของได้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่

นอกจากนั้นยังมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่โครงการ และกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งเนื้อหาข้อมูล หรือสื่อที่จะใช้นำมาประกอบการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่นั้นจะนำมาจากข้อมูลทางวัฒนธรรมที่ได้ทำการเก็บและนำมาจากหนังสือที่ได้จากการผลิตอีกด้วย

ส่วนการบันทึกกระบวนการและผลการทำกิจกรรมต่างๆ นั้น ในระหว่างที่การดำเนินงานในแต่ละชุดกิจกรรมจะมีผู้นำในทีมย่อย ซึ่งจะเป็นผู้ที่คอยดูแลบันทึกกระบวนการทำงานในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม โดยผู้ที่นำทีมย่อยแต่ละคนจะมีสมุดบันทึกเพื่อควบคุมการทำงานและแสดงกระบวนการทำงานหนึ่งเล่ม ซึ่งสามารถนำมารวบรวมและใช้บันทึกในระหว่างที่มีการทำกิจกรรม

1) ขั้นตอนรายละเอียดการดำเนินกิจกรรมทั้ง 6 ชุดกิจกรรม มีดังต่อไปนี้

1.1)การประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

และ 4

- ก) หัวข้อการประเมิน
- ข) วิธีการประเมิน
- ค) กลุ่มบุคคลเป้าหมายที่จะประเมิน
- ง) ผลการประเมิน

1.2) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

- ก) ตัวหลักสูตร
- ข) องค์ประกอบของหลักสูตร
- ค) แผนการสอน
- ง) การสร้างสื่อและอุปกรณ์การสอน
- จ) การอบรมครู

1.3)การเก็บข้อมูลเนื้อหาทางวัฒนธรรมของ

- ก) หัวข้อการเก็บข้อมูล
- ข) อบรมผู้เก็บข้อมูล
- ค) สัมภาษณ์
- ง) เปิดเวทีผู้สูงอายุ
- จ) เรียบเรียง-จัดหมวดหมู่ ข้อมูลเป็นเรื่องๆ
- ฉ) ผลผลิตขั้นสุดท้าย (เป็นอะไร....?)
- ช) วิธีการใช้ (นำไปทำอะไร.....?)

1.4) การจัดการเรียนการสอน

- ก) การทำตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ
- ข) การทำตามแผนการสอน
- ค) การใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน
- ง) วิธีการสอน
- จ) ประเมินผลการสอน (ความสามารถของนักเรียน, ประสิทธิภาพของหลักสูตร, ความเหมาะสมของแผนการสอน, วิธีการสอน และอุปกรณ์การสอน)

1.5) การผลิตหนังสือภาษาของ

- ก) หัวข้อของเนื้อเรื่อง
- ข) การวาดภาพประกอบ
- ค) การเข้าเล่ม
- ง) การทำสำเนาเล่มหนังสือ
- จ) บัญชีคุมเล่มหนังสือ
- ฉ) การนำไปใช้

1.6) การประชาสัมพันธ์โครงการฯ และเผยแพร่กิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ฯ

- ก) ประเด็นและเนื้อหาที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์
- ข) สถานที่จัดการประชาสัมพันธ์
- ค) วิธีการและเครื่องมือในการสื่อสาร
- ง) กลุ่มเป้าหมาย
- จ) วิธีการประเมินผลการประชาสัมพันธ์

2) ในขั้นตอนการดำเนินงานระยะที่ 2

ในขั้นตอนการดำเนินงานระยะที่ 2 ของโครงการฯ นั้น คณะกรรมการได้วางแผนที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ 2 ช่วงหลักๆ ดังต่อไปนี้ โดย

ก. กิจกรรมช่วงที่ 1 ในระยะเวลา 6 เดือนแรก

สำหรับ 4 กิจกรรมแรก เป็นการเตรียมหลักสูตร การผลิตวัสดุการเรียนการสอนและหนังสืออ่านภาษาของ และการจัดหา-ฝึกอบรมครูของ อีก 2 กิจกรรม เป็นการเรียนการสอนในโรงเรียน และการประชาสัมพันธ์

- การหาข้อมูลเนื้อหาทางวัฒนธรรมของเพิ่มเติม สำหรับหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ
- การประชุมประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อสรุปผลหลักสูตรท้องถิ่น ป.3 การประชุมปรับหลักสูตรท้องถิ่นป.3 เทอม 1 เพื่อพัฒนาทำหลักสูตรป.4 เทอม 1
- ผลิตตำรา หนังสือประกอบการอ่าน และสื่อประกอบการสอนต่างๆ
- การฝึกอบรมครูผู้สอนภาษาของ
- การจัดการเรียนการสอนภาษาของในโรงเรียนวัดคลองพลู ชั้นป.4 เทอม 1
- การประชาสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาของ
- กิจกรรมช่วงที่ 2 ในระยะเวลา 6 เดือนหลัง

- การหาข้อมูลเนื้อหาทางวัฒนธรรมเพิ่มเติม สำหรับทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ
- การประชุมปรับหลักสูตรท้องถิ่นป.3 เทอม 2 เพื่อพัฒนาทำหลักสูตรป.4 เทอม 2
- ผลิตตำรา หนังสือประกอบการอ่าน และสื่อประกอบการสอนต่างๆ
- การจัดการเรียนการสอนภาษาของในโรงเรียนวัดคลองพลู ชั้นป.4 เทอม 2
- การประชาสัมพันธ์กับชุมชนต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาของ

แม้ว่าจะแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 งวดเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน ในขณะเดียวกัน กิจกรรมบางกิจกรรมยังคงมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

- แผนผังแสดงความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ
.....(เอกสารการวิเคราะห์ระบบการทำงาน วันที่ 1-4 /04/46).....
- การจัดสรรความรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ
.....(เอกสารการวิเคราะห์ระบบการทำงาน วันที่ 1-4 /04/46).....

8.ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.สามารถเพิ่มการใช้ภาษาของควบคู่กับการพูดภาษาไทย
- 2.เพื่อให้เกิดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องไปในอนาคต
- 3.สามารถบันทึกเนื้อหาวัฒนธรรมของ เพื่อที่จะนำมาทำหลักสูตรประถมศึกษาปีที่ 3-4 โดยใช้ระบบการเขียนของ
- 4.มีหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนท้องถิ่นด้านภาษาและวัฒนธรรมของสำหรับประถมศึกษาปีที่ 3 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 4

บทที่ 2 บริบทชุมชน

1. ประวัติความเป็นมา

ชาวซอง 50 ปีถอยหลังไป ประมาณ พ.ศ. 2490 ชาวซองตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลู ชาวซองทั้งสองตำบลจะมีการพูดภาษาของคล้ายกัน เพราะว่าเป็นตำบลอยู่ติดต่อกัน เดิมเป็นตำบลเดียวกัน ต่อมาจึงได้มาแบ่งแยกออกเมื่อ พ.ศ. 2531 นี้เอง โดยต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ตำบลคลองพลูก็ได้มีการแบ่งแยกตำบลออกไปอีก คือ ตำบลคลองพลูและตำบลจันทเขลม

ชาวซองจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นแถวๆ ตามลุ่มแม่น้ำ หรือชายทุ่งนาที่เป็นเนิน น้ำท่วมไม่ถึง จึงมีอาชีพทำนาทำไร่ ปลูกเผือก ต่างๆ ไร่กินตลอดปีและหาของป่า

ชาวซองตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลู ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในปัจจุบันนานประมาณ 200 กว่าปีคงจะได้ เพราะว่าแต่ก่อนคงจะอยู่ในเขตอำเภอมะขามและอำเภอเมืองตามลุ่มน้ำจันทบุรี ส่วนมาก และมีการอพยพเข้ามาของคนทีพูดภาษาไทยและลาวเป็นจำนวนมาก หลังจากที่ได้มีการเพิ่มพื้นที่การเกษตรและมีการตัดถนนทำให้การคมนาคมทางบกเป็นไปอย่างสะดวก ก่อนหน้านั้น การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนต่างถิ่นจะมีจำนวนน้อย แต่กระนั้นชาวซองก็มีวัฒนธรรมคล้ายกับชาวชนบทไทยทั่วไป คือ มีศาสนาพุทธเป็นแกนกลางของวัฒนธรรม ยกเว้นพิธีกรรมบางอย่างที่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมเอาไว้

2. อาณาเขตที่ตั้ง

พื้นที่ทำวิจัยเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของครอบครัวบริเวณ 2 ตำบลของกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี คือ ตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลู ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนกลางของจังหวัด ด้านทิศตะวันออกติดกับอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ ด้านทิศตะวันตกติดกับแม่น้ำจันทบุรี ด้านเหนือติดกับตำบลจันทเขลมและด้านใต้ติดกับตำบลพลวง กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ

พื้นที่ดังกล่าวเคยเป็นเขตตำบลตะเคียนทองเดิม ซึ่งปัจจุบันแยกออกเป็น 3 ตำบล คือ ตำบลคลองพลู ตำบลตะเคียนทอง และตำบลจันทเขลม แต่เขตที่มีคนของตั้งถิ่นฐานหนาแน่นที่สุดคือตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลู

ในแง่ภูมิศาสตร์ เขตสองตำบลนี้ตั้งอยู่บริเวณต้นน้ำจันทบุรี ซึ่งไหลลงไปยังตัวเมืองจันทบุรีที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ ในหน้าฝนจะมีน้ำลำธารไหลลงจากภูเขาทางด้านตะวันออก ไหลลงมารวมกับแม่น้ำจันทบุรี ซึ่งอยู่ทางด้านตะวันตกของภูเขา

3. วิถีชีวิตของคนในชุมชน

ชาวซองมีการสร้างบ้านเรือนโดยถือเหตุผลตามธรรมชาติที่จะอำนวยความสะดวกโดยการปลูกบ้านยกพื้นสูง เป็นไม้ทั้งหลัง โดยมุงหลังคาด้วยใบไม้ เช่น ใบคันชง ใบระกำ ใบหวายโสม และหญ้าคา ชาวซองส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลักดั้งเดิม ซึ่งจะทำแค่พอเลี้ยงชีพไปในแต่ละปี การประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง สาลี่ ฝรั่ง พืชอื่นๆ โดยชาวซองจะมีการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย สามารถพึ่งพาอาศัยกันในชุมชน มีวัดเป็นศูนย์รวมของชาวบ้าน มีร้านค้าและตลาดนัดสำหรับให้หาซื้อของในชุมชน

4. ประเพณีวัฒนธรรม

4.1 ด้านเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ในตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลู มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ก่อนที่จะหันมาทำสวนผลไม้เพื่อขายเป็นอาชีพหลัก เมื่อไม่กี่สิบปีที่ผ่านมา ชาวทองจะหาเลี้ยงชีพด้วยการปลูกข้าวและพึ่งพิงทรัพยากรจากป่าและธรรมชาติรอบตัว ทั้งการล่าสัตว์ เก็บของป่า ทำน้ำมันยาง และการเก็บลูกกระวานขาย เป็นต้น ซึ่งผลิตผลจากป่านี้นั้นส่วนหนึ่งจะนำไปขายในตัวเมืองจันทบุรี เพื่อนำเงินไปซื้อสินค้าที่จำเป็นต่างๆ เช่น กระบี่ น้ำปลา เป็นต้น

การประกอบอาชีพของชาวทอง แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ 1) การทำนาเพื่อเลี้ยงชีพ 2) การทำสวนผลไม้และยางพารา และ 3) การปลูกมันสำปะหลัง โดยที่การทำสวนผลไม้จัดเป็นแหล่งรายได้หลัก ส่วนการทำนานั้นจะพบว่าทำกันเฉพาะกลุ่มที่เป็นประชากรดั้งเดิม ส่วนการปลูกมันสำปะหลังนั้นพบว่าการปลูกกันน้อยลง

การทำและไร่ข้าว แม้ว่าในปัจจุบันแหล่งรายได้หลักของชาวตำบลตะเคียนทองและคลองพลูจะมาจากการทำสวนผลไม้ แต่ก็ยังมีชาวบ้านอีกเป็นจำนวนมากที่นิยมทำนาเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ผลผลิตข้าวที่ได้มามักนำไปบริโภคเท่านั้น เนื่องจากพื้นที่เหมาะสมกับการทำนามีจำนวนน้อย ทำให้ปริมาณผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอสำหรับการนำไปจำหน่าย ส่วนการปลูกข้าวไร่ในปัจจุบันยังมีการทำอยู่เป็นจำนวนน้อย และส่วนหนึ่งเป็นการปลูกแซมกับไม้ผลที่เพิ่งปลูกและยังมีลำต้นเล็ก

การทำสวนผลไม้ ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา การปลูกผลไม้ที่มีราคา เช่น ทุเรียน เงาะ มังคุด ฯลฯ กลายเป็นกิจกรรมหลักของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี ทำให้เกิดการขยายพื้นที่เกษตรกรรมอย่างกว้างขวาง ที่ทางตอนเหนือของจังหวัดซึ่งเดิมมีเฉพาะชาวทองอาศัยอยู่ก็เริ่มมีการอพยพเข้ามาของชนกลุ่มอื่น และเป็นแรงผลักดันทางเศรษฐกิจสังคมที่ทำให้ชาวทองหันมาประกอบอาชีพชาวสวนเช่นเดียวกับชนกลุ่มอื่น (ดูเอกสารรายงานฉบับสมบูรณ์ของโครงการ ระยะที่ 1)

พื้นที่ของทั้งสองตำบลนี้จัดว่ามีความเหมาะสมต่อการปลูกผลไม้ เนื่องจากมีดินดี และมีแหล่งน้ำ ทั้งจากแหล่งน้ำตามธรรมชาติอันได้แก่ลำคลอง และจากน้ำใต้ดินซึ่งมีการขุดบ่อและสระเพื่อนำน้ำขึ้นมาใช้ในการเกษตรและอุปโภค

4.2 ด้านสังคม

ตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลู มีสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญในชุมชนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ สถาบันด้านการศึกษา สถาบันทางการปกครอง และสถาบันทางศาสนา สถาบันการปกครองโดยมีกำนันผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนั้นมีองค์การบริหารส่วนตำบลประจำทั้งสองตำบล มีสถานีนานาภัยเฉลิมพระเกียรติประจำตำบลละแห่ง

4.3 ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

4.3.1 วัฒนธรรมการเกิด

ชาวของครั้งโบราณหรือก่อนปี พ.ศ.2500 โดยมากผู้หญิงที่เป็นสามีภรรยา กัน เมื่อตั้งท้องมา 5 เดือน สามีจะไปหาหมอตำแยไปดูภรรยาและจะใช้รูปเทียนบอกผีเรือนก่อน แล้วหมอตำแยจะให้คนท้องนอนหงายแล้วก็จะคลำท้องหรือแปรงท้องเพื่อให้ลูกในท้องอยู่ปกติ หากผู้ตั้งท้องมีอาการปวดไม่สบาย สามีก็จะหายาจากหมอในหมู่บ้านต้มยาถูกลมกุมารไว้ให้กิน แล้วจะให้ใช้หมอนทำพิธีสวดขับผีทรายทำน้ำมันต์ เอาด้วยมวงคดผูกไพลแขวนไว้ที่คอ ต่อมาเมื่อตั้งท้องได้ 7-9 เดือน สามีจะเตรียมไม้ฟืน หมอตำแยมาตรวจท้องตอนค่ำทุกวัน ส่วนไม้ฟืนนั้นสามีต้องตัดยาวมกกลอดลูกชาย แต่ถ้าตัดสั้นมกมกจะกลอดลูกเป็นผู้หญิงและจะต้องเอาปลายมาชนกันใช้ประมาณ 30 ดัน แล้วเอาหนามอะไรก็ได้สระข้างบนไว้เพื่อป้องกันเขาทำแก้งให้ออกลูกยากหรือไม่สะดวกได้ ต่อเมื่อตั้งท้องครบ 9 เดือนแล้วจะรู้ได้จากหมอตำแยที่คอยดูแล้วลูกในครรภ์ดิ้นหันหัวลงแล้วก็ต้องเตรียมเตาไฟดิน ยาตอง ยาร้อน ใบไม้สี่สุก ขมิ้นเหลือง เหล้าขาว กะดัง เปล ผ้าขาวม้า เชือกโยงยึดไม้รองเสื่อห่อกร เกลือ เกล็ดรากไพล น้ำมันต์สะเดาเคราะห์ หลอดผ้าซีกตัดสายสะตือ การทำแคร์นอนไฟให้สูงกว่าเตาไฟเล็กน้อย หัวหันไปทางทิศเหนือหรือตะวันออกตั้งหิ้งครูหมอตำแย เมื่อคลอดได้ 3-7 วัน จะต้องทำพิธีดับพิษไฟ เอาลูกขึ้นเปล เบาะ แล้วผูกมือหมอตำแย เรียกว่า ซาจับ จากนั้นการนอนไฟคนลูกอ่อนจะนอนตอนกลางคืนครบหนึ่งเดือน หากเด็กไม่สบายจะต้องกวาดซางทุกค่ำ ไช้มหาหงษ์ก้อนรณไฟได้กดสะตือ ทำพิธีโยนแม่ชื้อเด็กจะได้ไม่ร้องให้ตอนค่ำ

4.3.2 วัฒนธรรมการตาย

คนของก่อนพ.ศ. 2500 อยู่ในตำบลตะเคียนทอง ต.คลองพลู อยู่มาไม่น้อยกว่า 300 ปี อยู่อาศัยแผ่นดินอุดมด้วยข้าว น้ำปลา และของป่านานาชนิด เป็นเครื่องประกอบเลี้ยงชีพชีวิตประจำวันมาตลอด ห้อมล้อมด้วยป่าดงดิบขุนเขาพนาไพรที่หาไม่ได้อีกแล้ว ดังนั้นชาวของทุกคนจะป่วยไข้ไม่มีหมอแพทย์วิทยาศาสตร์เหมือนปัจจุบัน แต่มีหมอทางไสยศาสตร์ คนของที่ได้เรียนวิชาเวทมนต์ทางไสยศาสตร์สามารถเรียนรู้ธาตุทั้ง 4 ในร่างกายได้โดยอาศัยความจำ ความพิจารณา ความสังเกต ความคิด ความทดลอง และความตั้งใจจะให้สิ่งที่ตนต้องการให้ถูกต้องมากที่สุด เพื่อจะช่วยให้คนป่วยหายได้ทุกโรคทุกคน แต่ว่าทุกคนยอมหนีไม่พ้นจะต้องดับสังขารไปตามกาลเวลาต่อไป

ฉะนั้นทุกคนเมื่อสังขารดับไปแล้ว พี่น้องพ่อแม่จะต้องมีความอาลัยอาวรณ์เป็นธรรมดา จะต้องทำพิธีตอบด้วยการจัดงานศพ โดยชาวของเมื่อคนใดจิตดับแล้วจะต้องบอกทางให้ไปสู่สุคติในภพหน้า ด้วยการว่า พุทโธ หนทางแห่งความสุขในปรภพหน้า จากนั้นต้องทำพิธีชำระอาบน้ำร้อนที่มลทินติดตัวให้สะอาด แล้วประโลมด้วยน้ำหอมผ้าห่มเครื่องแต่งกายที่ใหม่ ๆ และต้องเอาสวดคำห่อชายพก เพื่อจะเอาไปเสียค่าผ่านด่านที่จะข้ามไปสู่โลกหน้าได้สะดวก จากนั้นพี่น้องจะต้องทำกรวยด้วยใบตองใส่ดอกไม้เพื่อพนมมือไปกราบไหว้เขาจุลลामณีและยังใช้ด้ายขาวเป็นสายสัญญาณผูกด้วยเพื่อไม่ให้ผู้ตายมีอาการหงิกงออยู่ในโลงอุจาดตาในเวลาเผามากนั้น การทำโลงใส่โดยมากยาว 4 ศอก กว้าง 1 ศอก ทำเขนยที่ฝาเมื่อเสร็จจวงด้วยสายสัญญาณตามมุม เอาเหล็ก 4 ขวด และเครื่องใช้ มีด ขวาน กบ สิวต่าง ๆ จะต้องทำน้ำมันต์ ธรณีสารพรมเพื่อจะไม่ให้มีเสนียดจัญไรกับผู้ทำโลง แล้วก็ห้ามขึ้นบ้าน

แล้วคนอยู่บนเรือนจะตักบอกถามว่าจะเอาใส่ใคร คนหามจะบอกว่าจะใส่เฉพาะคนที่ตายคนเดียวนี้เอง จากนั้นก็จะหามเอาไปที่ศพ แล้วก็ให้ลูกหลานทำพิธีขอขมาลาโทษผู้ตาย แล้วก็เอาใส่โลง

จากนั้นก็เอาลงดินหามาไว้ให้สูง 1 เมตร จุดตะเกียง ธูปตลอดทั้งวันคืน จากนั้นก็กำหนด สวดพระอภิธรรมไม่น้อย 4 คืน แต่ถ้าตายโหงจะไม่เอาไว้ที่บ้านต้องเอาไว้วัดหรือไม่ก็เผาฝังไปที่เดียว เลย แต่ต้องนิมนต์พระสงฆ์อย่างน้อย 4 องค์ สวดกัมฐานบังสุกุลแล้วต่อไปก็จะเก็บกระดูกต่อเมื่อไฟ เเผาเย็นลง แล้วเอามาสวดกระดูกอีกหนึ่งคืน จากนั้นก็จะทำสังเค็ดคือ เครื่องครัวเครื่องใช้ประจำเอา อุกิศให้ที่วัดต่อไป แล้วทำเรือนหลวงประดับสวยงาม

4.3.3 วัฒนธรรมการแต่งงาน

คนของมีพิธีแต่งงานที่ผิดกับชาวไทยเผ่าอื่นๆ มาก เป็นพิธีสนุกสนานใหญ่โต พิธีแต่งงาน มี 2 พิธีคือ พิธีกาตัก และพิธีธรรมดาทั่วไป

ก่อนจะเข้าพิธีแต่งงานกาตักหรือพิธีธรรมดานั้น เริ่มแรกชาย-หญิง หนุ่ม-สาว เมื่อรักกัน แล้ว โดยมากจะไปสู่ขอกับพ่อ-แม่พี่น้องฝ่ายหญิงก่อน คือ ฝ่ายชายจะต้องไปหาเถ่าแก่และเพื่อนบ้าน ไปสู่ขอ คืนแรกต้องเอาเหล้า 1 ขวด หมากพลู 1 คู่ ผ้าแดงผ้าขาวใส่พานไก่อคือ 1 ซามไปบ้านเจ้าสาว ถ้าเจ้าสาวยินยอมตกลงร่วมรักฝ่ายพ่อแม่เจ้าสาวก็จะนัดพี่น้องมาเกสินสอดอีก ในคืนที่ 2 ต้องจัดสำรับ ไก่อคือ เหล้า 2 ขวด แล้วก็นัดหมั้นและแต่งงานต่อไป แต่ชาวของครั้งโบราณก่อนปีพ.ศ. 2500 นั้น ปรากฏว่า เมื่อหญิงชายที่หมั้นกันด้วยเงินหรือทองอะไรก็แล้วแต่ พ่อ-แม่ฝ่ายหญิงจะให้เจ้าบ่าวมาอยู่ ช่วยทำมาหากินในบ้านฝ่ายหญิงได้เลย ตลอดจนหลับนอนสมสู่อย่างสบาย การอนุญาตให้ฝ่ายชายเข้า อยู่ก่อนแต่งงานทางประเพณีของ เรียกว่า อยู่ทดลองดูใจกันก่อนว่าลูกเขยจะทนขยันต่อพ่อตาแม่ยาย หรือเปล่า หากผู้ชายผู้หญิงเกิดท้องมาก่อนการแต่งงานก็จะเลื่อนจนลูกคลอดแล้วก็ได้ หากบังเอิญว่า ฝ่ายชายทนไม่ไหวเกิดทะเลาะกัน ฝ่ายชายก็จะไม่ขอต่อหมั้นนั้นคืนแต่อย่างใด หากฝ่ายชายไม่สามารถหาเงินมาแต่งให้พ่อตา-แม่ยายก็จำเป็นต้องจัดงานพิธีแต่งงานให้แต่พ่อแม่ฝ่ายชายหาเงิน สิ้นสอดให้ หากฝ่ายชายคือไม่ยอมหาเงินแต่งงานให้จนแยกย้ายออกตั้งครอบครัวเองจนมีลูก 3-4 คน จนมีสาบสูญตายายมารบกวนทำให้เกิดเจ็บป่วย เรียกว่า ผีนางสิง หากฝ่ายชายหญิงก็ร่วมใจกันจัด ของเส้นผืนแต่งงานให้ตามพิธีถูกต้องจนได้

ขั้นตอนการจัดพิธีแต่งงานกาตัก คือ ต้องทำโรงประรมพิธีบริเวณนอกบ้าน โดยหาหมอมผีมา แสดงการเส้นผืนเป็นคณะมี 6 คน เครื่องเล่นกาตักมีกลองโทน 1 ลูก ทับไทโร 1 ซอซ้าง 1 ซอมา 1 เขาควาย 1 คนเช่นผี 1 ทำพิธีกลางคืนเวลา 2 ทุ่ม - 4 ทุ่ม จัดสำรับ 4 ถาด เหล้าเส้น 2 ขวด อายุ 8-9 ขวบ 2 คน ผู้ชาย 2 คน ไว้ราแม่เมลดอะคนละ 3 รอบ ส่วนกลองตีตลอดระหว่างทำการเส้น เขาว่าควาย ร่ายรำเวียน 3 รอบ ซอกระแทกกระดิ่งซ้างมักแสดงไปด้วยจนเสร็จพิธี

ต่อมาตอนเข้าเจ้าบ่าวแห่ขันหมากมา ทางพิธีเริ่มแสดงกาตักแบบที่เล่นกลางคืนอีกครั้ง ตอนนี้จะให้ฝ่ายญาติเจ้าสาวมาเช่นบอกผีเอง จากนั้นก็จะนำเจ้าบ่าว...บ้าน ทำพิธีโขกหัว โดยมีหมอมผี เขกหัวอีก 1 คน ของที่ใช้คือ กระบุงใส่ข้าวเปลือก ท้ายโคกะเชอ ในกระบุงมี ซอ ใส่กำไล ขวานลู ลูกปัด เหล้า 1 ขวด หมากพลู 1 คู่ กระปุกกระเทียมดองใส่เหล้าขาว 1 ลูก ผ้าแดงขาว 2 ผืน เข็มขัด เงิน ลูกไก่เป็นผีเมีย 2 ตัว บายศรี 7 ชั้น ธูปเทียน ไก่ตัว 1 จาน ผ้าขาวคลุมหัว 2 เมตร ขนมนจีน 1 จาน ขนมนขันหมาก กล้วย 2 ถาด อ้อย 2 ถาด ขนมหาละแม 2 ถาด ขนมนไข่ก้าง 2 ถาด ขนมน

เทียน 2 ถาด ขนมต้ม 2 ถาด ขนมเต๋าลีว 2 ถาด หมู 4 ขา ทองคำ-เงินสินสอด สำหรับเซ่นผี 4 สำหรับ ชันใส่สตางค์ 1 ลูก เครื่องที่เอามาทั้งหมดนี้จะตั้งไว้ในพิธีคู่บ่าวสาว โดยทางฤกษ์ให้คู่บ่าวสาว นั่งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก นั่งพับเพียบชิดกันกลางพ่อแม่พร้อมกัน แล้วพ่อแม่ปู่ย่าตายายญาติพี่น้องจะมาเซ่นผีบอกผีพร้อมกัน แล้วเต้าแก่จะมอบเงินสินสอดให้พ่อแม่นับดู แล้วนายพิธีแต่งงานก็จะแสดงโขน โดยเอาผ้าขาวคลุมหัวชาย-หญิง แล้วนายพิธีจะแบกขวานลู่ไล่ตามเดินโขนกเวียนกระบุงโค เชอ 3 รอบ แล้วหาผู้หญิงเป็นสุนัขกลานเห่าหอนตาม 2 คน โดยสมภารนำสุนัขเห่าป่าเพื่อแบกขวานลู่ไปก่อนไม่มาปลูกบ้านเรือน คือ ซอในกระบุงนั้นเองครบ 3 รอบ แล้วก็เอาผักปลานปลาใส่ใบตองไว้ที่ป่า ชาย-หญิงเอาเหล้าเซ่น 3 ครั้ง พร้อมทำท่าไก่ขันกะพือปีก ทำเสียงไก่ฮู ไก่แจ้ ไก่ตะเภา ก็ให้ญาติพี่น้องผูกมือต่อไป ระหว่างนั้นจะมีนักแสดงเพลง.... ชาย-หญิง 2 มาร้องเกี่ยวกัน สนุกสนานทั้งวัน แล้วก็เชิญแขกร่วมงานรับประทานอาหาร เมื่อเสร็จพิธีแต่งงานตอนเช้าแล้ว ตอนบ่ายฝ่ายเจ้าบ่าว-เจ้าสาวจะจัดสำหรับไปทำพิธีไหว้เต้าแก่ พร้อมให้เต้าแก่ทำพิธีมอบหวังให้ (เสร็จพิธีการแต่งงาน)

สรุปพิธีแต่งงานของ

ความหมายเครื่องพิธีคือ แต่งงานกาดัก แปลว่า ใหญ่โต มีช้าง ม้า วัว ควาย กระดัง ทับ ไทร ซอ แห่เป็นขบวน หมายถึง แสดงให้ผีปู่ย่าที่เคยทำมาครั้งแรกโบราณ ถ้าไม่มีใครทราบว่าเป็นครั้งแรกหนึ่งเด็กชาย-หญิงคนของอยู่ในป่าดงนานนับพันปี พ่อแม่ไปทำงานลูกหลานคิดของเล่นช่วยกันหามา สมมุติแต่งงานให้สนุกสนาน จนทำให้ผีปู่ย่าตายายพอใจ เจ้าบ่าวออกมาดู ก็สนใจจึงดลบันดาลสิ่งดีในร่างทรงให้จัดพิธีแต่งงานเหมือนเด็กชาย-หญิงเคยเล่นแสดงมาแล้ว และขอให้ทำกับผู้มีเชื้อสายของต่อไป แล้วจะช่วยคุ้มครองให้ตระกูลกลุ่มของนั้นโชคดีอยู่สุขสบาย แต่จะต้องเล่นกับลูกสาวคนใดหรือคนสุดท้ายเท่านั้น เรื่องนี้จะพอเข้าใจว่าเป็นตำนานของเด็กแค้น ต่อมาก็ทำพิธีกันมาตลอดถึงปัจจุบัน

ส่วนกระบุงโคเชอนั้นก็มีมานานครั้งโบราณเหมือนกัน (สรุปเครื่องอุปกรณ์มีความหมายดังนี้) คือ

1. กระบุงใส่ข้าวเปลือก เพื่อเป็นพันธุ์ข้าวให้คู่บ่าวสาวใช้ทำพันธุ์ การครองชีพ
2. เเคียว 1 เล่ม เพื่อใช้ในการเกี่ยวข้าว การเกษตรหรือเครื่องมือทำกิน
3. ซอ 1 อันใส่เครื่องเซ่น หมายถึง การสูงส่งของตนไม่มีเทวาอารักษ์อยู่อาศัย
4. ลูกไก่ 2 ตัว ตัวผู้-เมีย หมายถึง ตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะอยู่กินตลอดหรือไม่ โดยลูกไก่จะเป็นผู้ทำนายทางให้เห็นเป็นที่สังเกต
5. เหล้า 1 ขวด เพื่อไว้เซ่นบอกผีปู่ย่าตายายว่าทั้ง 2 คนได้แต่งงานกัน
6. กำไลและลูกปัด เป็นเครื่องประดับของคู่บ่าวสาวของชาวซอ
7. ผ้าแดงผ้าขาวและหมากพลูจิบ เพื่อขอโทษและกราบไหว้ผู้มีพระคุณต่อเจ้าบ่าว-เจ้าสาว คือ บิดา-มารดาทั้งสองฝ่าย

8. กระปุกกระเทียมดองใส่น้ำหมักมีหลอด 1 อัน เพื่อให้ผีปู่ย่าตายายดูเป็นน้ำจันท์ แต่บางทีนายฤกษ์เมื่อเวียนมาถึงก็จะจุดแก้วน้ำระหว่างเดินทางไปเห่าป่าหาอาหารสัตว์ป่าก็ได้

9. ขวานลู่ มีด้ามยาว มีไว้เพื่อก่อสร้าง โคนไม้ เจาะหลุมยาง ในการจะประกอบอาชีพของเจ้าบ่าว-เจ้าสาว

10. บายสี 7 ชั้น เป็นสัญลักษณ์เปรียบเหมือนความสูงส่งของขุนเขา ประดับด้วยดอกไม้สีหลากหลาย เป็นจุดให้เจ้าบ่าวสาวนึกคิดการประพาศิตินให้รุ่งเรืองสูงส่งเหมือนดังบายศรีนั้น

11. การที่นายฤกษ์แสดงทางแขนกระโดดตีตะโพก 3 ครั้ง เป็นท่าโก่งขึ้น 3 หน หมายถึงให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวฟังสัญญาณโก่งขึ้นเตรียมให้ลุกขึ้นแต่เช้าเพื่อรีบไปทำงานให้ทันเวลาจะได้ไม่อดอยาก

12. การที่นายฤกษ์เอาผ้าคลุมหัวเจ้าบ่าว-เจ้าสาวนั้นแล้วเอาหัวเข้ามากะทบกัน 3 ครั้ง พร้อมกับเอาเล่นเช่นบนบ่าเพื่อเรียกบอกเล่าผีปู่ย่าตายายและเทวาฟ้าดินว่าคู่บ่าวสาวได้สัญญาอยู่ร่วมกันใช้หัวคิดร่วมกันประกอบอาชีพ

4.3.4 วัฒนธรรมการพยาบาล

คนของชอบเรียนของขลัง เช่น เป็นหมอต่อกกระดูก หมอพนผี หมอจุม หมอกวาดขวางเด็ก หมอรักษาคนไข้ด้วยยาสมุนไพร หมอดับพิษไฟ หมอพ่นวุ่น หมอดูลายมือ หมอจับเส้น หมอแก้ยาพิษ หมอแก้ถูกยาแฝด หมอดัดป้าง หมอดัดต้อ (หมอต่อกกระดูก) หมอไล่ผี หมอบูรณ์ หมอปราบอาถรรพ์ หมอรักษาหมาบ้ากัด หมอตำแยทำคลอด หมอดูดวงชะตาราศี

1. **หมอต่อกกระดูก** เป็นวิธีการรักษา หมอจะตั้งครูบาอาจารย์ เช่น เหล่าชาว สดางค์ 6 บาท 12 บาท หรือ 1 สดางค์ ใช้น้ำมันมะพร้าว น้ำมันงา ปลูกเสกด้วยคาถา แล้วใช้เผือกทำด้วยไม้ไผ่เหลาเป็นซี่ใช้ด้ายถัก แล้วก็เอาหุ้มแผลที่หักและดามไว้จนกว่าจะแผลจะแห้งหาย

2. **หมอบูรณ์** เป็นวิธีการรักษาเพื่อดูว่าผู้ป่วยเป็นอะไร คนบูรณ์จะเป็นผู้หญิง วิธีบูรณ์หาสาเหตุการป่วยไข้ จะใช้มิดบางเอาด้ายใจสีขาวมัดหัวท้ายมิดหน้าคว่ำลง มือหนึ่งจะหิ้วด้ายตรงกลาง แล้วแกว่งไปมาเล็กน้อยก่อน ผู้ป่วยจะเรียกหาว่า คนป่วยจะถูกผีสิงอะไรหรือเจ้าที่อะไร เมื่อถูกตรงเรียกแล้วมิดจะแกว่งเร็วและขึ้นแกว่งไปมา หกคว่ำหงาย แต่ข้าวสารจะไม่ตกลงจากมิดจะเหลืออยู่ ถ้าคู่จะทายว่าผีจะรับและอาการเบาบาง หากข้าวสารเหลือปลีกจะทายว่า อาการจะยังไม่รับหรือหายช้า ฉะนั้นคนของจึงใช้วิธีนี้เพื่อดูอาการผู้ป่วยเป็นประเพณีสืบมา

3. **หมอพ่นผี มีวิธีการรักษา** คือ หมอจะใช้ปูนกินหมาก ศูนย์ด้วยคาถาแล้วพนด้วยคาถาเป็นเวลา 3 คำ และมียาพอกปิดหัวผีโดยใช้ของเย็นพอก เช่น ว่านดับพิษหรือให้สบู่ชันโลปิดให้หัวแตกเร็วก็จะหาย

4. **หมอรักษาคนไข้ป่าหรือไข้ป่าเด็ก** หมอจะใช้ยาสมุนไพรจากต้นไม้สดๆ เช่น รากใบ เปลือก ผล กิ่ง เอาไปสับรวมกันแล้วปลูกด้วยคาถาเจ้าห้าพระองค์หรือคาถาอื่นๆ แล้วเอายาใส่หม้อดินใส่น้ำพอควรต้มให้คนป่วยกินตามเวลาเช้า-เย็นจนหาย..... ห้ามไม่ให้กินยาเดือดไหลล้นหม้อไม่ดี เพราะฤทธิ์ยาจะไหลออกหมดและเมื่อต้มเดือดแล้วจะห้ามไม่ให้หม้อยาตั้งไว้ที่เตาไฟ เพราะจะทำให้คนป่วยหายช้า

5. **หมอกวาดขวางเด็ก** โดยใช้ยาและมีวิธีทำยา คือ เอาแมงมุมตายซาก 7 ตัว เขม่าควันไฟ น้ำประสานทองสดุดตะเอยดปนกันแล้วเอาน้ำมันมะนาวเป็นกระสายกวาดล้นและล่าคอทุกค่ำวันจนหาย

6. หมอดับพิษไข้ โดยวิธีทำหมोजะเอาเกลือเคี้ยวให้ละเอียดแล้วเสกด้วยคาถาดับไฟรูก ฟนไปที่ถูกไฟลวก หรือเอาน้ำปลารดทาบริเวณที่ถูกไฟ หรือเอานมสดทาบริเวณที่ถูกไฟให้ทั่วก็ได้ เมื่อ ผลผิวหนังลอกเอาใบยาสูบปิดก็ได้

7. หมอตัดต่อ เป็นวิธีการรักษาหมोजะเอากระดูกเตี๋ยเป็นอุปกรณ์การรักษาคือ ถ้าเป็น ต่อเนื้อเอาเนื้อตัด

8. หมอพ่นว่น มีวิธีการรักษา คือ การใช้ว่นมวงเคี้ยวฟนและคาถาของหมोजะบริกรรม ฟนไปและการตั้งครุมีเหล้า 1 ขวด หมากพลูจิบ 3 คำ เคี้ยวฟน 3 ครั้ง 3 คำจึงหาย

9. หมอรักษาหมาบ้ากัด สมัยโบราณไม่มียาทันทสมัยจึงเอาต้นหมาบ้าย่างไฟให้คนถูก หมาบ้ากัดกินจนหมด อาการก็จะไม่บ้า เพราะเคยใช้มาแล้วหลายราย

10. หมอดูฤกษ์ยาม คือ หมอดูตามวันเดือนปีของตำราพรหมชาตินั้นเอง

11. หมอจับเส้น โดยหมोजะจับเส้นบีบตามท้อง ใช้มือกดดูเส้นว่าเส้นจะทับกันหรือเปล่า หากเส้นทับกันหรือเส้นท้องหรือสันหลังเจ็บจะจับตรงนั้นจนเป็นเวลา 3 คำก็จะหาย

4.3.5 วัฒนธรรมการแต่งกาย

ชาวของสมัยโบราณแต่เดิมนั้นคงจะใช้ผ้าที่ตนเองทำจากด้าย โดยครั้งก่อนทุกครัวเรือนมี เครื่องทอผ้า เช่น กระสวย กระตุกที่ ทำด้วยไม้ การใช้สีจากเปลือกไม้ โดยมากชาวของเองชอบสีดำ และสีแดง สีขาวเป็นหลัก

สีดำ หมายถึง คนของเป็นคนอยู่ในป่าตงมากกว่าอยู่ในเมืองเป็นคนมีทุกข์ เพราะได้ถูก เพื่อนมนุษย์บุกรุกขบไล่บ่อยๆ จึงใช้ผ้าสีดำแต่ง เช่นครั้งปี พ.ศ. 2500 นี้เอง การทำงานเกี่ยวข้องกับอะไร ต่างๆ หมู่สาวฮิตแต่งตัวนุ่งผ้าสีดำเป็นส่วนมากและผ้าสีดำเป็นผ้าไม่เก็บความร้อนและเป็นผ้าเนื้อ เปื้อนยากด้วย

ส่วนผ้าสีแดงเอาไว้พอกหัว เช่น ผ้าขาวม้าสีแดง เป็นสัญลักษณ์ว่าใช้ในการพอกหัวกันร้อน และคาดเอว นอกจากนั้นยังไว้กราบไหว้เมื่อยามเกิดทุกข์ภัยแต่ตนขอชีวิตเลือดเนื้อไว้

ส่วนผ้าสีขาวนั้น ใช้ในการทำบุญกุศลเพื่อให้จิตใจสะอาดเหมือนผ้าขาวนั้น

ลักษณะการใช้เครื่องนุ่งห่ม โดยมากเป็นกางเกงสีดำขาก้วย เสื้อแขนยาว ผู้หญิงผ้าถุงสีดำ เสื้อแขนยาวเช่นกัน

ลักษณะผ้าเครื่องแต่งกายการแสดงศิลปต่างๆ มักใช้ผ้าสีดำกรมท่า เสื้อทรงกระบอกคอ กลมไม่มีกระดุมใช้มัดแทน ใช้ผ้าโพกหัวสีแดงหรือผ้าขาวม้าสีแดงคาดเอว

ลักษณะเครื่องแต่งกายไปทำบุญกุศลที่วัดหรือบ้าน มักใช้ผ้าขาว ผู้ชายนุ่งกางเกงขาวหรือ ขาก้วยขาว เสื้อคอกลมทรงกระบอกขาว ผู้หญิงก็นุ่งโจงกระเบนสีเขียวย่ออ่อน เสื้อคอกระเช้าสีขาว ใช้ผ้า สะไบเฉียงสีขาวอ่อนก็ได้

ลักษณะนุ่งผ้าทำงาน นุ่งกางเกงขาสั้นขาก้วยสีดำ คาดผ้าขาวม้าสีลายต่างๆ

ลักษณะใช้เครื่องประดับกาย แหวนทำด้วยสแตนเลสแดงทำเองหรือตะกั่วสีขาว ต้มหูใช้ ดอกไม้สีต่างๆ ประดับ...เขาหรือกระดูกก็ได้ แต่ตอนหลังใช้สแตนเลสแดงทำแทน เพราะแข็งและสีเป็น

เงามากกว่า และใช้ลูกบิดจากลูกข้าวเดียวร้อยแขวนคอ หลากสีต่างๆ เป็นวงและเป็นกำไลข้อมือด้วย ส่วนกำไลเท้าจะใช้เงินวงใส่เท้าและข้อมืออีกด้วย

ลักษณะเครื่องประดับผู้ชาย มีแหวนทำด้วยสตางค์แดงหรือตะกั่วสวมใส่ ส่วนสร้อยคอทำด้วยลูกมะค่า เอาลูกข้าวเดียวร้อยด้ายเป็นพวงแล้วสวมคอ

ลักษณะเครื่องประดับป้องกันตัว คือ ใช้ตะกรุดทำด้วยตะกั่วคาดเอวและด้ายมงคลมัดข้อมือ

4.3.6 วัฒนธรรมการเกษตร

คนของมีนีส้อยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำมาหากินจะเอาแรงกันทำ เช่น เอาแรงคราดนา ไถนา ทำไร่ แม้แต่งงานเล็กน้อยก็เอาแรงช่วยกัน เช่น นวดข้าว ยาลานนวดข้าว เอาข้าวขึ้นยุ้ง ทำบุญบ้าน แม้แต่งงานยกบ้านที่อยู่ไม่ได้จ้างอะไรกัน แต่ก็มีเลี้ยงอาหารกันตลอดสุรายาเมาเป็นธรรมเนียม

ก่อนจะทำการทำไร่ จะต้องให้ศาลนาศาลไร่ก่อนทุกครั้ง โดยศาลนาจะให้ในเดือน 4 วันพฤหัสบดี ศาลนาทำเป็นอาคารเล็กสี่เหลี่ยมใบระกา ปูพื้นฟากขนาดกว้าง 50 เซนติเมตร สูง 1 เมตร ภายในศาลจะมีไม้เตว 2 อัน มัดด้วยด้ายขาว เรียกว่า เจ้าที่นา เครื่องไหว้ในศาลนา คนให้จะต้องนุ่งผ้าโสร่ง ถอดเสื้อ เครื่องเช่น คือ ไก่ตัวผู้ เครื่องในหมู เหล้า 1 ขวด บายศรีปากชาม ขนมลูกทอนใส่ไส้ ขนมปอก กล้วย ยาคูนมวน หมากพลูจิบ 2 คำ การให้ศาลนานั้นจะทำก่อนทำนาและหลังเก็บเกี่ยวอีกครั้ง แต่ศาลไร่นั้นจะทำศาลอย่างเดียวกับศาลนา แต่เพียงให้ครั้งเดียวก่อนใส่ข้าวไร่ จากนั้นเมื่อย้ายที่ทำกินเจ้าของมักแสดงเป็นช้างไปเหยียบทำลายเสีย มิฉะนั้นจะต้องติดตามให้ทุกปี เพราะโยกย้ายที่ทำไร่บ่อย สรุปการให้ศาลนาศาลไร่เพื่อประโยชน์บูชาเจ้าที่นั่นเอง

การทำนา ก่อนที่จะทำการไถจริงนั้นจะทำการแรกนาขวัญ 3 รอบก่อนพร้อมกับหมากพลูจิบ 1 คำ จุดธูปบอกขอแม่ธรณีเจ้าที่ทำกินอย่าให้โทษข้าวนาเสียหาย โดยมากจะแรกนาขวัญเดือน 6 วันพฤหัสบดีขึ้น 9 ค่ำ เดือน 6

การปักดำนา จะต้องลงกล้าปักดำวันพฤหัสบดีตามมูมนา 5 ต้นหรือ 5 กอก่อน แล้วจึงจะดำทั้งวัน ผู้หญิงแม่บ้านจะต้องเอาหมากพลูจิบไปขอแม่พระธรณีก่อนแล้วค่อยเอากล้าปักดำต่อไปจนหมด

วันที่ข้าวกำลังตั้งท้อง เรียกว่า การปักตาหลิวนา ในเดือน 10 ข้าวเริ่มออกรวง เป็นธรรมดาเมื่อคนเราท้องต้องหิวโหยอยากกินอ้อย กล้วย ถั่ว งา ส้มต่างๆ โดยเฉพาะขนมกระยาสาธ ปี่หนึ่งทำคนเดียว ดังนั้นจึงเอาเครื่องดังกล่าวมัดใส่ถุงไปแขวนกับตาหลิว พร้อมหมากพลูจิบ 1 คำ เอาไปปักที่หัวนาเองและขอบูชาพระแม่โพธิสพให้รับเครื่องสังเวย อย่าได้ให้เม็ดข้าวลึบหรือสัตว์หนอนมากลักลายเสียหาย ลูกหลานจะได้นำอาหารไปเลี้ยงมนุษย์ตลอดจนถวายแก่พระสงฆ์ เมื่อข้าวนาสุกดีแล้ว ชาวของก็จะทำพิธีเกี่ยวอีกเหมือนกัน คือ เกี่ยวข้าวที่มีรวงสมบูรณ์และก็จะเอาหมากพลูจิบ บุหรี่ ม้วนไปขอเชิญพระแม่โพธิสพ (อย่าเสียใจเลย ลูกหลานจะขอเกี่ยวเชิญเอาไปไว้ในยุ้งฉางให้ปลอดภัยจากปากนกปากกาทั้งหลาย) จากนั้นอยู่หญิงจึงลงมือเกี่ยวข้าว 1 กำก่อน และจะเอาไว้เป็นข้าวแม่โพธิสพในยุ้งใส่กระบุงมีผ้าแดงขาวเอาไว้ทุกปีตลอดมา การเอาข้าวขึ้นยุ้งต่อเมื่อทำการนวดเสร็จแล้วทั้งหมด คนของจะกำหนดวันเอาข้าวขึ้นยุ้งในวันศุกร์หรือวันพฤหัสบดีจะมีเพื่อนบ้านร่วมกันทำขวัญข้าว ร้องเพลงทำขวัญพระแม่โพธิสพสนุกสนานในวันนั้นเป็นประเพณี

การนวดข้าวในลาน ใช้ควายนั่น จะมีเพื่อนบ้านมาช่วยลงฟาง ร้องเพลงหงษ์อ่อน เกี้ยวกัน ระหว่างชายหญิง มีการนึ่งข้าวเหนียวแกงไก่เลี้ยงแขกอย่างอímหน้าทุกคน และหนุ่มสาวมาเที่ยวการ นวดข้าว เล่นซ่องทูป กระโดดวง จีบหางลิง ช่างรำ ซ่อนผ้าต่าง ๆ สนุกสนาน เมื่อเอาข้าวขึ้นยุ้งเสร็จ แล้วหมดทุตบ้าน จะทำการให้ศาลทุ่ง คือ ศาลใหญ่ในตำบลหมู่บ้าน ในเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ ทุกบ้าน จะต้องร่วมกันให้ศาลมีตายขมูลคือ ดินเช่นนั้นเอง 1 คนเป็นผู้ทำทุก ๆ ปี แล้วก็ต้องยิงปืนสดุด 7 นัด เพื่อให้เจ้าห้วยเจ้าเขาเจ้าท้องที่นารับทราบและมารับเครื่องเสวยพร้อมกันวันนั้น แล้วชาวบ้านก็จะทำ การเผาขลาม (ข้าวหลาม) ได้ แล้วต่อไปจนถึงการให้ศาลนานแล้วจะเผาขลาม (ข้าวหลาม) ไม่ได้ เพราะว่า คนของโบราณถือว่า ในเดือน 6 ... ดูกาลเจ้าป่าเจ้าเขาจะปล่อยสัตว์ร้ายเขี้ยวงามมารบกวน ชาวบ้าน เช่น หมู เป็ด ไก่ วัว ควายจะถูกสัตว์ร้ายเสือกออกมารบกวนกัดกินบ่อย ๆ ดังนั้นจึงเป็น ประเพณีการให้ศาลนาศาลไร่ของชาวของ แต่ปัจจุบันเด็กรุ่นหลังจะไม่รู้ เพราะผู้นำทำพิธีได้ตายไป หมดแล้วหรือยังอยู่ก็ไม่ได้ทำการให้ศาลนาอีกแล้ว เพราะว่าความเจริญด้านวัตถุเข้ามามีบทบาท มากมาย

ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า พิธีการเกษตรความเชื่อต่อวัฒนธรรมต่าง ๆ จึงเลือนหายไปหมด เพราะ การเปลี่ยนอาชีพของชาวบ้านปัจจุบันแตกต่างกับสมัยโบราณมากมาย

4.3.7 วัฒนธรรมการปรุงอาหารและอาหารชาวของ

ชาวของโบราณชอบอยู่ป่า การหุงหาอาหารทุกมื้อก่อนจะทำกันวันละ 2 มื้อเช้า-ค่ำทำ นั้นเอง

อาหารประเภทแกง มีดังนี้คือ แกงปลาช่อนใส่กะทิ มะพร้าว บางทีปนกับผักต่าง ๆ เช่น หัวมันสำปะหลัง หัวมันเทศ ฟักทอง หน่อไม้ดอง รสเผ็ดปานกลาง ใส่พริกแกง เช่น พริกแห้ง ขี้หนู ใหญ่ หัวข่า ตะไคร้ หอม กระเทียม ใบกระเพรา มะกรูด ขมิ้นชัน ข้าวสารแช่ เกลือเล็กน้อย กะปิ 1 ช้อน

แกงปลาช่อนและแกงอื่นๆ เช่นเดียวกับปลาช่อนที่ใส่กะทิมะพร้าว แต่ถ้าแกงเผ็ดปลาต่างๆ ใส่ส้มมะขาม ส้มมะเฟือง ส้มมะอึก หน่อไม้ดอง ไม่ใส่มะพร้าว แกงเนื้อเผ็ดใส่ใบชะมวง แกงเผ็ดปลา ไหล่น้ำน้อย ใส่ข่าขมิ้น ใส่มะอึก ใส่กะทิมะพร้าว เป็นน้ำยาขมจีน แกงปลาไหลต้มโพธิ์ คือ เอา ปลาไหลเผาไฟทั้งตัวเอาพริกแกงใส่เล็กน้อยใช้ลูกมะกอกใส่ทั้งลูก เติมหะปิ เกลือเล็กน้อย ความเผ็ด น้อยรสหวานผาดอร่อย

แกงไก่ตันบอน น้ำพริกแกง ตันบอนปอกใส่ส้มมะขามเปียกให้มีรสหวาน รสเค็มเล็กน้อย

แกงไก่ถั่วเผ็ด สับทั้งกระดูกเติมน้ำน้อย ทานเป็นของแกล้มเหล้า

แกงหมูใบชะมวง ใส่พริกแกง ใบชะมวงอ่อน น้ำน้อยดี เติมเกลือกะปิ

แกงปลาช่อนใส่กะทิ เป็นน้ำยาขมจีน วิธีแกงตั้งน้ำกะทิมะพร้าวให้เดือดพล่าน เอาปลา ช่อนคั่วปนกับพริกแกงก่อน แล้วเติมใส่ในกะทิหรือหม้อที่ตั้งน้ำกะทิให้เดือดเป็นมัน เติมเกลือ กะปิ พอเหมาะ

แกงเนื้อมะเขือพวง วิธีทำหั่นเนื้อก่อนแล้วเอาใส่กะทิคั่วให้น้ำเนื้อออกจนสุกเติมพริกแกง ลงไป คั่วสักครู่แล้วเติมมะเขือพวงที่เตรียมไว้ใส่ในกะทิสักครู่ก็สุก ลักษณะแกงคั่วแห้งเล็กน้อย

อาการต้มต่างๆ ต้มไก่ใส่กะทิปนหัวข่าหยวก วิธีทำ หั่นไก่ทั้งกระดูก เอาหัวให้น้ำแห้ง เติมหะปี่ หัวหอม กระเทียมทุบแหลกหัวตะไคร้ หั่นหัวข่า หยวกอ่อนใส่ลงลงไปเติมน้ำให้ท่วม เติมเกลือเล็กน้อยใส่มิ้นชันโซลก เมื่อสุกดีรสอร่อย

การต้มปลาช่อนแป๊ะชะ เอาปลาช่อนหั่นหัวให้สุกเล็กน้อย เติมน้ำลงไปให้มาก เติมกระเทียม หัวหอม หัวตะไคร้ ต้นผักชีเติมลงไป เติมน้ำส้มให้มีรสเปรี้ยวเล็กน้อย เติมเกลือหรือน้ำปลา

แกงปลาปนผักไม้ใส่กะทิ คือ ต้มน้ำแกงให้เดือด ใส่พริกแกง ใส่เกลือ-กะปิ ต้มน้ำเดือด พอดีแล้วเอาปลาใส่ตอนหลัง สุกแล้วยกลงจากเตา (ผักปนคือ ลูกกล้วยต่างๆ พักแพง หน่อไม้สด-ดอง) มันเทศ พักทอง

แกงเผ็ดไก่-นกใส่มะเขือเปราะ วิธีทำเอาไก่-นกสับใส่กะทิคั่วก่อน เอาพริกแกงใส่ คั่วให้แห้ง เอาผัก มะเขือเปราะใส่ลงไป พอสุกดีเติมน้ำปลา เกลือ กะปิ นิดหน่อย อย่าเติมน้ำมากพอเสมอ

แกงจืดปลา ใส่พริกแกง น้ำกะทิ ใบมะกรูด ตั้งไฟให้เดือด

ทอดแอ๊ปปลา วิธีสับปลาให้แหลกเหนียวดี เอาพริกแกงเติมลงไปนึ่งปลา ใส่ใบกระเพราขาว ห่อใบตองย่างไฟให้เหลืองก็ได้

การทำส้มหรือเนื้อหมูหมักไห วิธีทำหั่นหมูเอาสารคั่ว เกลือเค็ม ข้าวสุกปนอัดใส่ไหให้แน่น ปิดปากทางใบมะพร้าวปิดปากให้แน่น ใส่ น้ำข้างบนทิ้งไว้ 1 เดือน เปิดเอามาต้มกินได้

อาหารมะพร้าวคั่ว วิธีขูดมะพร้าว เอาหัวในกะทิให้เหลืองดี เอาใส่ครกหินตำเกลือให้ละเอียด เอามะพร้าวใส่ครกตำให้ออกน้ำมัน เรียกว่า ลูกกะแฝงของ จะอยู่นานเป็นเดือนไม่เสีย น้ำพริกกะทิ เอาน้ำกะทิมะพร้าวใส่กะทิตั้งไฟให้เดือดเหลือแต่น้ำมันและขึ้นน้ำมัน เอาพริกตำใส่กะปิลงไปจะแห้งเป็นน้ำมัน

กะปิมัน ทำเหมือนพริกกะทิแต่ไม่มีพริกเท่านั้นเอง

อาหารหวานของชอง

- บัวลอย แบ่งข้าวเจ้าปนข้าวเหนียว ½ ส่วน ต้มน้ำกะทิน้ำอ้อยให้เดือด บั่นแบ่งให้กลม เท่าเม็ดลูกมะกอกหรือมะเขือพวงใส่ลงไป เมื่อสุกจะลอยขึ้นมา

- หวานมันเทศ หวานพักทอง หวานมันสำปะหลัง ใช้น้ำกะทิมะพร้าว ตั้งไฟใส่น้ำอ้อย-น้ำตาลปึกให้เดือด เติมหว้มนลงไป สุกแล้วกินได้

หวานเชื่อมคือ หัวมันเชื่อม พักทองเชื่อม มะตูมเชื่อม กล้วยเชื่อม วิธีทำของเชื่อมไม่จำเป็นต้องใส่กะทิ เพียงแต่ต้มน้ำอ้อย-น้ำตาลให้น้ำแห้งขวดเอาของเชื่อมใส่ไป

- ข้าวเหนียวน้ำกะทิ วิธีทำหุงข้าวเหนียวให้สุก แล้วคั้นน้ำกะทิ เอาน้ำตาลปึก-น้ำอ้อย ข้าวใส่น้ำกะทิ แล้วตักใส่ข้าวเหนียวกินได้

- ข้าวเหนียวสังขยา เอาน้ำกะทิมะพร้าวใส่หม้อตั้งไฟ เอาน้ำอ้อยใส่ตั้งไฟให้เดือดดี เอาไข่ไก่-เปิดตีลงไปในหม้อเดือดดีตักใส่ชาม กินปนข้าวเหนียวที่หุงไว้

- หวานขนมตาลใส่กระทง วิธีทำ ไม่แบ่งข้าวเจ้า 2 ลิตร เอามากรองให้กากหายบออก แล้วเอาน้ำกะทิใส่ผสมลงในแป้งไม่แล้วเอาไว้ต่างหาก แล้วเอาแป้งไม่ใส่หม้อ แล้วกรองให้สะอาด เอาน้ำตาลแดงใส่ผสมให้หวานพอควร แล้วตั้งทิ้งในกะทิให้เดือด เอาแป้งไม่ใส่กะทิ เกลือ และเอาแป้งไม่ใส่น้ำตาลลงในกะทิ....เมื่อสุกดีแล้วก็ยกขึ้นออกจากกะทิ จะรู้ว่าขนมที่หนึ่งสุกดีหรือยัง

- ขนมหาไลใส่ในถาด เอาแป้งโม้ใส่กะทิ เอาเกลือป่นใส่ให้เค็มแต่นิดหน่อย แล้วเอาแป้งโม้กับน้ำอ้อยใส่ลงในถาดพอประมาณ แล้วยกใส่ในซึ้งที่ตั้งไฟไว้ เมื่อดูว่าแป้งสุกดีแล้วก็จะเอาแป้งโม้ที่ปนน้ำอ้อยใส่ลงในถาดอีกชั้นหนึ่ง แล้วยกไปใส่ซึ้งแล้วนึ่งอีกครั้งต่อไป

4.3.8 ความเชื่อ

มันบนบ้าน ห้ามชนกันกิน ห้ามเผาขลาม (ข้าวหลาม) ยังไม่ให้ศาลพา ห้ามเผายอดเตา รังยอดกะพ้อ ห้ามตัดเล็บกลางคืน ห้ามกินข้าวมีดๆ ห้ามทิ้งเครื่องมือมีดขวานต่างๆ ไว้หน้ากะไดหรือในที่แล้งตอนกลางคืน ห้ามเอาเนื้อเหยียดกวาดขึ้นบ้าน ห้ามยกบ้านคร่อมตอไม้ หัวปลวก ห้ามยกบ้านทับทางเก่า ห้ามยกบ้านตรงตลิ่งสายน้ำ ห้ามนอนกรน ห้ามนอนกัดฟัน ห้ามนอนเกยหน้าผาก ห้ามนอนทับแขน ห้ามนอนคลุมโปง ห้ามนอนจุดตะเกียง ห้ามขึ้นต้นไม้วันสงกรานต์ ห้ามโคนไม้ทำอะไรในวันสงกรานต์ออก เป็นต้น

บทที่ 3

ผลการดำเนินงานศึกษาวิจัย

ผลการดำเนินงานรายกิจกรรม ระยะที่ 1

กิจกรรมที่ดำเนินการ

กิจกรรมที่ดำเนินการในโครงการการวิจัยเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ(ระยะแรก)นี้ แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่หนึ่ง เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการประชุมวางแผนงานและการประชุมปฏิบัติการ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อการสร้างความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานเพิ่มทักษะในการทำงานให้เพิ่มพูนขึ้น กิจกรรมประชุมวางแผนงานและการประชุมปฏิบัติการในโครงการ จำนวน 11 ครั้งจัดประชุม ณ โรงเรียนคลองพลูวิทยา 7 ครั้ง ณ สำนักสงฆ์โพธิ์นิมิต หมู่ที่ 4 จำนวน 3 ครั้ง และอีก 1 ครั้งเป็นการเดินทางไปประชุมนอกสถานที่ เพื่อทดสอบระบบเขียนภาษาของสำหรับผู้เริ่มเรียน ที่มหาวิทยาลัยมหิดล (ศาลายา) จังหวัดนครปฐม ระยะเวลา 6 วัน

ส่วนที่สอง เป็นกิจกรรมที่มีผลผลิตเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ ซึ่งในรายงานนี้ได้มีการสรุปไว้เป็นข้อๆ คือ 1 – 4

1. กิจกรรมการสำรวจสำมะโนประชากรคนรู้ภาษาของ

ในพื้นที่ 2 ตำบล คือ ตำบลตะเคียนทองและตำบลคลองพลู ระหว่างเดือนมิถุนายน – สิงหาคม 2544 โดยคาดหวังจะเก็บข้อมูลมีดังต่อไปนี้

- ชื่อ – นามสกุล ที่อยู่
- ประวัติครอบครัว (พ่อ – แม่ของ? , ลูกครึ่ง? , อื่นๆ)
- ความสามารถในการใช้ภาษาของ (ฟัง – พูด)
- ความสนใจและความต้องการเกี่ยวกับการเรียนภาษาของ

ความคาดหวังเกี่ยวกับการทำสำรวจนี้ก็เพื่อให้ทราบความต้องการของชาวของในตำบล ตะเคียนทองและคลองพลูโดยทั่วไป ว่าจะมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับความพยายามในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูภาษาของ

กระบวนการทำงาน

เริ่มจากการพัฒนาแบบสอบถาม โดยเป็นความร่วมมือระหว่างคณะวิจัยและที่ปรึกษาจาก มหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวคือ ทางคณะวิจัยจะมานั่งประชุมกันเพื่อร่วมคิดว่าต้องการรู้อะไรบ้างจากการสำรวจนี้ จากนั้นจึงนำมาจัดทำเป็นข้อคำถามต่างๆ ในส่วนนี้เองคณะวิจัยขอคำปรึกษาจากนักวิชาการ ภายนอกเพื่อพัฒนาคำถามเหล่านั้นให้กลายเป็นแบบสอบถาม 1 ชุด ที่มีความชัดเจนเพียงพอและสะดวกต่อการนำไปใช้สัมภาษณ์

หลังจากคณะวิจัยได้สรุปลักษณะของแบบสอบถามแล้วจึงนำไปทำสำเนาในปริมาณ 2,000 ชุด โดยเป็นการผลิตขึ้นในพื้นที่วิจัย ต่อไปหลังจากได้แบบสอบถามครบถ้วนแล้วมีการแบ่งงานให้กับสมาชิกคณะวิจัยไปสำรวจ นอกจากนั้นยังมีการแนะนำการใช้แบบสอบถามแก่ชาวบ้านของที่มีความสนใจและมอบหมายให้คนเหล่านี้ออกไปสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ในครัวซึ่งตั้งอยู่ในหมู่บ้านที่มีคนของอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ผู้ที่ทำหน้าที่ออกไปสัมภาษณ์เหล่านี้นอกจากจะทำหน้าที่สำรวจข้อมูลแล้วยังมีส่วนช่วยในการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับความพยายามในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของอีกด้วย

ในการสำรวจได้มีการระบุช่วงอายุและเพศของผู้ตอบคำถาม ทั้งนี้เพื่อให้การกระจายของกลุ่มตัวอย่างเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะมีผลให้คำตอบที่ได้นั้นสามารถเป็นตัวแทนของความคิดเห็นของชาวของทุกเพศทุกวัยใน 2 ตำบลได้ ดังจะเห็นได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางจำแนกช่วงอายุและเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

พื้นที่	ช่วงอายุ								รวม
	10 - 20 ปี		21 - 40 ปี		41 – 60 ปี		61 ปีขึ้นไป		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
ต.ตะเคียนทอง	91	97	168	155	75	77	46	41	750
ต.คลองพลู	148	192	187	173	70	76	57	59	992
รวม	239	289	355	328	145	153	103	100	1742

เมื่อได้แบบสอบถามที่ตอบกลับมา ทางคณะวิจัยได้จัดแบ่งหมวดหมู่ตามพื้นที่และกลุ่มอายุดังตารางข้างต้น และร่วมกันหาวิธีการสรุปต่อไป โดยทางคณะวิจัยได้ประยุกต์จากความรู้ที่เคยได้เห็นจากบัญชีรายชื่อและผลการเรียนของนักเรียน จึงนำมาเป็นรูปแบบในการบันทึกผลคำตอบแบบสอบถาม ส่วนการลงผลคำตอบนั้นเป็นการทำงานร่วมกันของคณะวิจัย

จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามรวมทั้งสองตำบล ระหว่างเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2545 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามในสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 90 มีความต้องการที่จะสนับสนุนโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ ซึ่งให้เกิ่เห็นว่กิจกรรมฟื้นฟูและอนุรักษ์ภาษาของนั้นเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของชาวของทั้ง 2 ตำบล

2.กิจกรรมการรวบรวมและบันทึกภาษาของให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นระบบ

เนื่องจากเดิมภาษาของเป็นภาษาที่ไม่มีตัวเขียน เรื่องราวต่างๆ ในวัฒนธรรมของจะสืบทอดกันโดยการจดจำและเล่าสู่กันฟังเป็นทอดๆ จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง รวมทั้งคำศัพท์ต่างๆ ในภาษาของก็ต้องอาศัยการจดจำทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้เองคณะวิจัยจึงเห็นความจำเป็นว่า ความพยายามในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของนอกจากจะต้องวางอยู่บนพื้นฐานความต้องการที่แท้จริงของชุมชนของแล้ว (กิจกรรมที่ 1) ยังต้องมีการรวบรวมและบันทึกภาษาของให้ครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นระบบ โดยสรุปได้เป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

- สร้างตัวเขียนภาษาของ โดยดัดแปลงจากอักษรไทย ให้สามารถอ่าน-เขียนภาษาของได้
- จัดสร้างเอกสารเกี่ยวกับระบบเขียนภาษาของ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมและบันทึกภาษาของ
- ฝึกฝนการใช้ "ตัวอักษรของ" ให้แก่ผู้รวบรวมและบันทึกภาษาของ
- รวบรวมและบันทึกคำศัพท์ในภาษาของเพื่อจัดพิมพ์พจนานุกรมเบื้องต้น ให้สามารถนำไปใช้ได้เหมือนกันในชุมชนของต่างๆ

สำหรับการสร้างตัวเขียนภาษาของนั้นมีการเริ่มต้นเป็นครั้งแรกตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2542 โดยเป็นการทดลองร่วมกันระหว่างสถาบันวิจัยภาษาเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล และในระหว่างปี พ.ศ. 2543 ก็มีการประชุมร่วมกันเพื่อติดตามผลอีกเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหิดลมีการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวกับการพัฒนาภาษาเขียนเพื่อชนกลุ่มน้อยในระดับปริญญาเอก จึงเป็นโอกาสในการนำเอาชุมชนภาษาของมาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากประชาชนที่พูดภาษานี้มีความตื่นตัวในการสร้างภาษาเขียน จนกระทั่งช่วงปลายปี พ.ศ. 2543 ทางชุมชนของจึงได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น สกว. (ภาค) และมีความต้องการที่จะสานต่อการพัฒนาระบบเขียนของต่อไป รวมทั้งขยายผลให้มีการนำไปใช้รวบรวมและบันทึกภาษาของให้ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นระบบ

กระบวนการทำงาน

ก่อนการบันทึก-รวบรวมคำศัพท์ คณะวิจัยจะมารวมกันจำแนกหมวดหมู่ของคำศัพท์ออกเป็นกลุ่มๆ อาทิ กลุ่มคำศัพท์เกี่ยวกับพืช , กลุ่มคำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์บก-สัตว์น้ำ-นก-แมลง , กลุ่มคำศัพท์เกี่ยวกับการกระทำลักษณะต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การบันทึกคำศัพท์เป็นหมวดหมู่ชัดเจนและง่ายต่อการรวบรวมต่อไปในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการสะดวกแบ่งงานกันในหมู่สมาชิกของคณะวิจัยและบุคคลอื่นที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ หลังจากนั้นจึงแบ่งงานกันให้ผู้รวบรวมคำศัพท์รับผิดชอบคำศัพท์หมวดใดหมวดหนึ่งตามความสนใจ

นอกเหนือไปจากการรวบรวมคำศัพท์แล้ว คณะวิจัยต้องมาตกลงกันที่จะให้ผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้ตัวสะกดให้เป็นไปในแบบเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากภาษาของเพิ่งจะมีระบบเขียน ผู้ใช้ก็ยังจำกัดอยู่ในกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น จึงเป็นเรื่องยากที่จะให้การเขียนสอดคล้องตรงกันหมด ทางคณะวิจัยจึงมอบหมายให้นายเงิน ผันผาย เป็นผู้ตรวจสอบการสะกดให้เป็นระบบมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผลที่ได้จากกิจกรรมนี้คือพจนานุกรมรวบรวมคำศัพท์ภาษาของจำนวน 65 หน้า จำนวนคำศัพท์ประมาณ 4,000 คำ/ความ โดยแบ่งหมวดคำศัพท์เป็นหมวดหมู่ต่างๆ เพื่อให้สามารถรวบรวมคำศัพท์เพิ่มเติมได้ง่ายขึ้นในอนาคต

3.กิจกรรมการตลาดผลิตหนังสือคัดอ่านภาษาของ

หลังจากได้มีการจัดระบบการเขียนภาษาของและรวบรวมคำศัพท์ให้อยู่ในรูปของพจนานุกรมฉบับชาวบ้านแล้ว ได้มีการหารือร่วมกันระหว่างคณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของและสถาบันวิจัยภาษาเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้มีการดำเนินโครงการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมในสภาวะวิกฤติ ทำให้เกิดกิจกรรมการประชุมปฏิบัติการเพื่อฝึกนักเรียนของขึ้น โดยทางมหาวิทยาลัยมหิดล ได้ให้การสนับสนุนด้านสถานที่จัดประชุม วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตสื่อสำหรับการสอนภาษาชนกลุ่มน้อยมาเป็นผู้ให้คำแนะนำในการผลิตหนังสือภาษาของ ส่วนทางคณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนของการดำเนินงาน เบื้องต้นและคำที่พ้องสำหรับนักเขียนของผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ

กิจกรรมนี้จัดขึ้นเพื่อเป็นการเริ่มต้นพัฒนาภาษาของให้มีสื่อเพื่อการอ่าน นอกเหนือไปจากการมีภาษาพูดเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันอัตราการใช้ภาษาของในชีวิตประจำวันลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด ทางคณะวิจัยและฝ่ายที่ปรึกษาจึงเห็นร่วมกันว่าการมีหนังสือภาษาของจะเป็นเครื่องมืออีกส่วนหนึ่งที่จะกระตุ้นให้เกิดการใช้ภาษาของเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือในการสอนภาษาของให้กับเยาวชนอีกทอดหนึ่งด้วย

กระบวนการทำงาน

เมื่อสรุปได้แล้วว่าจะมีการเข้าร่วมการอบรมการผลิตหนังสือคัดอ่านภาษาของ ทางคณะวิจัยก็ได้เริ่มสรรหาคนที่เข้าร่วมอบรม โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกว่าคนเหล่านี้ต้องมีความรู้ภาษาของดีพอสมควรและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปเป็นนักเขียนของต่อไปในอนาคต นอกเหนือไปจากนั้นการผลิตหนังสือคัดอ่านยังต้องใช้ทักษะในการวาดภาพอีกด้วย ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่สำหรับนักเขียนที่มีอายุเนื่องจากไม่เคยฝึกทักษะด้านนี้ ด้วยเหตุนี้เองในการเข้าร่วมการอบรมครั้งนี้ทางคณะวิจัยจึงคัดเลือกเยาวชนในระดับมัธยมต้นเข้าร่วมอีกจำนวนหนึ่ง นับเป็นการเริ่มต้นที่สำคัญในการจัดให้คนของหลายรุ่นเข้ามาร่วมกิจกรรมกัน ซึ่งต่อมาพบว่าเยาวชนของที่เข้าร่วมนี้ส่วนหนึ่งยังคงหนุนช่วยงานการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของในระยะต่อมาด้วย

ในกิจกรรมนี้แบ่งผู้เข้าร่วมออกเป็นสองฝ่ายหลัก คือ ฝ่ายที่เลี้ยงในการอบรมซึ่งเป็นที่ปรึกษาจาก เอสไอแอล อินเตอร์เนชั่นแนล ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาด้านภาษาและนักศึกษา-อาจารย์จากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล อีกฝ่ายหนึ่งคือ ชาวของรุ่นผู้ใหญ่ที่จะพัฒนาไปเป็นนักเขียนของและเยาวชนของที่จะพัฒนาไปเป็นนักวาดภาพประกอบหนังสือ

กระบวนการฝึกอบรมที่จะเน้นที่การปฏิบัติ โดยทางพี่เลี้ยงจะบรรยายสั้นๆ เกี่ยวกับหลักการเบื้องต้นของการเขียน-ผลิตหนังสือคัดอ่านขึ้นมาในชุมชนชนบท ตั้งแต่การคิดถึงหัวเรื่องที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของ ลักษณะของเรื่องสั้นที่ดี การแก้ไขขัดเกลาเรื่องที่เขียนเสร็จแล้ว การวาดภาพประกอบเรื่องที่เหมาะสม ตลอดถึงประกอบรูปเล่ม โดยเน้นการทำงานเป็นการช่วยเหลือกันทั้งนี้

เพื่อให้ผู้เข้าอบรมที่มีความสามารถต่างๆ กันได้แสดงความสามารถของตนออกมาให้มากที่สุด จากการประชุมครั้งนี้ได้เรื่องสั้นๆ จำนวน 35 เรื่อง จัดทำเป็นหนังสือพร้อมภาพประกอบได้เสร็จ 27 เรื่อง

4.กิจกรรมบริหารโครงการและวางแผนการทำงาน

เนื่องจากที่ผ่านมากิจกรรมการวิจัยในระยะแรกยังเป็นไปในลักษณะของการรวบรวมข้อมูล ทำให้มีผู้ดำเนินกิจกรรมและผู้รับผลจากกิจกรรมในจำนวนจำกัด ทางคณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ภาษาของจึงยังไม่ได้วางหลักการที่ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการวิจัยฯ อย่างเป็นระบบเท่าที่ควร นอกเหนือไปจากนั้นการดำเนินงานตามแผนการวิจัยในระยะที่สองนี้ ยังจะมีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่ซับซ้อนขึ้น และต้องอาศัยบุคลากรเข้ามาร่วมงานที่มีความหลากหลายทั้งในด้านช่วงอายุ การศึกษา และความถนัดในงานที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ทางคณะกรรมการฯ จึงได้ปรับปรุงการดำเนินงานเสียใหม่ให้เป็นหลักการ 3 ข้อ และวิธีการทำงานอีก 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

หลักการทำงาน

- ใช้ที่ประชุมคณะกรรมการฯ เป็นที่ตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมของโครงการ
- ผู้ร่วมงานวิจัยจะร่วมทำงานแบบอาสาสมัคร ตามกำลังความสามารถ
- ในการทำงานแต่ละด้านจะมีการแบ่งหน้าที่กันตามความถนัดของบุคคล

วิธีดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงานในระยะต่อไปแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ คน,เงิน,และการประสานงาน

1. วิธีการดำเนินงานด้านกำลัง “คน”

การดำเนินงานด้าน “คน” ได้แก่ การสรรหาและแบ่งหน้าที่กันระหว่างตัวบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เริ่มต้นตั้งแต่ที่นักวิจัยผู้ที่ช่วยทำงานให้กับโครงการฯ ในกิจกรรมต่างๆ แม้กระทั่งแนวร่วมของโครงการฯ ซึ่งอาจจะเป็นพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กนักเรียน หรือคนหนุ่มสาวของที่มีความสามารถด้านต่างๆ ที่ทางคณะฯ ต้องพึงพาอาศัย เช่น นักเขียนของ ครูของ นักวาดภาพ นักทำหนังสือ ผู้ตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนภาษาของ ฯลฯ

การที่โครงการระยะที่สองจะดำเนินไปได้จะต้องมีการดึงคนของที่มีความสามารถด้านต่างๆ กันนี้มาร่วมงานให้ได้ และจัดสรรคนให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่วางแผนจะทำ เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

2. วิธีการดำเนินงานด้านการบริหาร “เงิน”

วิธีการบริหาร “เงิน” ในโครงการระยะที่สองนี้ถูกคิดขึ้นมาใหม่เนื่องจากปัญหาที่คณะฯ ได้พบจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เนื่องจากการใช้เงินในโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจาก สกว. นั้นจะต้องมีการบันทึกรายละเอียดว่าใช้ในกิจกรรมใดบ้าง ต้องมีการเก็บหลักฐานการใช้จ่ายเงิน และทำบัญชีรับ – จ่ายให้เรียบร้อยเป็นระบบ ให้คณะกรรมการโครงการวิจัยฯ สามารถตรวจสอบได้ ความจำเป็นอันนี้เองทำให้ประธานโครงการวิจัยต้องใช้เวลากำลังกายกำลังความคิดเป็นอันมาก ในการดูแลแก้ไขปัญหา ด้าน “เอกสาร” จนทำให้ไม่สามารถทุ่มเทกับกิจกรรมการวิจัยและการบันทึกบทเรียนได้อย่างเต็มที่

ดังนั้น ในแผนดำเนินงานโครงการวิจัยที่จะขอรับการสนับสนุนในระยะต่อไปนี้ ทางคณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ จะได้มีการแต่งตั้งผู้ดูแลบัญชีและการเงินเป็นการเฉพาะ นอกเหนือไปจากคณะกรรมการเบิกเงิน โดยการบริหารด้านการเงินนี้จะมีการกำหนดการใช้จ่ายไว้ล่วงหน้าตามแผนที่วางไว้ ผู้ดูแลบัญชีจะทำหน้าที่ดูแลควบคุมการลงบัญชี การใช้จ่ายและดูแลการจ่ายเงินให้คล่องตัวยิ่งขึ้น และทำให้การจัดเอกสารไม่เป็นภาระหนักแก่ประธานโครงการมากเกินไป ทำให้มีเวลาดูแลโครงการวิจัยและบันทึกผลการวิจัยในภาพรวมได้มากยิ่งขึ้น

3.วิธีการดำเนินงาน "การประสานงาน"

การแยกเรื่องประสานงานออกเป็นงานด้านหนึ่งนั้น ก็เนื่องจากปัญหาที่พบจากการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา มีความ خلุกหลักเนื่องมาจากการสื่อสารและการประสานงาน อันมีสาเหตุจากลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชาวช่องในเขตตำบลตะเคียนทองและคลองพลูที่อยู่ห่างๆ กัน และมีไร่นาและสวนผลไม้คั่นระหว่างบ้านเรือน ทำให้ต้องเพิ่มเติมผู้รับผิดชอบด้านการสื่อสารและการประสานงานระหว่างคณะวิจัย ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยฯ แนวร่วม และองค์กรสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

วิธีดำเนินงานนั้นคณะกรรมการโครงการวิจัยฯ จะมอบหมายให้สมาชิกคณะวิจัยส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานตามเขตหมู่บ้าน(โซน) ซึ่งในขณะนั้นแบ่งออกเป็น 3 เขตหลัก คือ เขตตะเคียนทอง เขตคลองพลูบน และเขตคลองพลูล่าง ส่วนการประสานงานภายนอกชุมชนเป็นหน้าที่รับผิดชอบของประธานโครงการ หน้าที่หลักของผู้ประสานงานตามโซนก็คือ มองหาบุคลากรที่จะมาร่วมงาน กระจายข่าวสารของโครงการวิจัยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับรู้อย่างทั่วถึง ประสานงานกับโรงเรียนที่จะเปิดการเรียนการสอนภาษาของ และหน้าที่ประสานงานภายในชุมชนแทนประธานโครงการฯ มากขึ้น

การเชื่อมประสานระหว่างงานทั้งสามด้าน จะมีแกนกลางอยู่ที่การสรุปทบทวนจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยมีลำดับของการดำเนินงานต่อเนื่องกัน คือ ผู้ประสานงานหาคนและแนวร่วม คนและแนวร่วมมาร่วมทำกิจกรรมกับโครงการฯ ผู้ดูแลบัญชีและการเงินดูแลการใช้จ่ายของกิจกรรม ประธานและแกนนำคณะวิจัยสรุปทบทวน บันทึกผลการทำงาน ประเมินผลและเขียนรายงานเสนอองค์กรผู้ให้ทุนเป็นระยะ

กระบวนการทำงาน

กิจกรรมในส่วนนี้หมายถึงกระบวนการวางแผนการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของต่อไปในอนาคต ซึ่งรายละเอียดของแผนนั้นก็ได้อธิบายไปแล้วข้างต้น ดังนั้นในหัวข้อนี้จะกล่าวเพียงกระบวนการประชุมเพื่อหาปัญหา เป้าหมาย และวิธีการที่จะนำมาใช้ในขั้นตอนต่อไปของโครงการ

สำหรับปัญหานั้นแบ่งเป็นสองส่วน คือ ปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของและปัญหาที่พบจากการดำเนินโครงการวิจัยในระยะแรก

จากการวิจัยที่ผ่านมาทางคณะวิจัยพบว่าชุมชนของมีทัศนคติที่ดีกับภาษาของตัวเอง กล่าวคือในกลุ่มผู้ใหญ่ไม่ต้องการที่จะให้ภาษาของสูญไปและเห็นด้วยที่จะให้ลูกหลานของตนได้เรียนรู้ภาษาของไปพร้อมกับเรียนรู้ภาษาไทย ส่วนคนรุ่นเยาว์นั้นก็มีความต้องการที่จะเรียนรู้ภาษาของตัวเองอีกด้าน

หนึ่ง ระบบเขียนภาษาของที่สร้างขึ้นก็สามารถใช้บันทึกภาษา- เรื่องราวและความรู้ของคนของได้ดีพอสมควร เพียงแต่จะต้องสร้างนักเขียนของเพิ่มขึ้นให้ได้มากกว่านี้ เนื่องจากสื่อภาษาของเพื่อการอ่านนั้นแทบจะเรียกได้ว่าไม่มีเลย และการอาศัยการพูดเพียงอย่างเดียวนั้นก็เป็นเรื่องยากเพราะการใช้ภาษาของได้ลดลงอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี

หากจะมีอะไรมาเปลี่ยนแปลงแนวโน้มการลดลงของการใช้ภาษา นี้ ก็คงจะเป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการใช้ภาษาในชุมชนอย่างรุนแรง ซึ่งทางคณะวิจัยก็เห็นว่าการผลักดันให้มีการเรียนภาษาของในโรงเรียนนั้นเป็นวิธีการหนึ่งที่จะกระตุ้นให้คนของเห็นว่าภาษาของนั้นมีสถานะทางสังคมที่ดีขึ้น เป็นภาษาที่มีระบบการเขียน มีหนังสือ และสามารถสร้างเป็นหลักสูตรให้เยาวชนเรียนรู้ได้เหมือนกับภาษาอื่นๆในสังคมไทย และภาษาของไม่ได้เป็นภาษาที่ด้อยจนเรียนรู้ไม่ได้ ดังนั้นเป้าหมายระยะกลางของคณะวิจัยจึงเป็นไปเพื่อการพัฒนาภาษาของให้เข้าสู่ระบบโรงเรียน อันจะเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างเยาวชนที่มีความรู้เรื่องภาษาของ และยังจะเป็นการกระตุ้นให้มีการหันกลับมาใช้ภาษาของเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต

ส่วนปัญหาในการดำเนินโครงการที่ผ่านมา ก็ได้มีการหยิบยกขึ้นมาเป็นข้อๆ เพื่อหาวิธีการอื่นในการทำงาน เพื่อไม่ให้ปัญหาเกิดซ้ำอีก และหารูปแบบการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนเปิดให้บุคคลต่างวัยที่มีความสามารถต่างกันเข้ามาร่วมงานเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นก็คือการขยายกิจกรรมให้ครอบคลุมพื้นที่ของชาวของ

ระบบตัวเขียน การฝึกอบรม และหนังสือของ

นอกเหนือไปจากแผนงานระยะที่2 ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ ทางคณะกรรมการฯ ยังได้เรียนรู้ว่าการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องของผู้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางคณะกรรมการฯ (นักเขียนของ , ผู้ตรวจสอบความถูกต้องของการเขียนภาษาของ,นักวาดภาพ, ฯลฯ) เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลังจากที่ทางคณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของได้รับการสนับสนุนจาก สกว.และจากทางมหาวิทยาลัยมหิดลอย่างต่อเนื่องนับจากปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา เป็นโอกาสให้เกิดกิจกรรมต่างๆอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกับทางคณะกรรมการฯตลอดจนทางแกนนำของคณะกรรมการเองมีความรู้ความชำนาญในการเขียนและผลิตสื่อภาษาของมากยิ่งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ยังทำให้ฝ่ายแกนนำของคณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของเองมีทักษะในการทำงานร่วมกันมากขึ้นไปด้วย

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าทางคณะกรรมการเล็งเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแสวงหาความร่วมมือจากผู้ที่มีความสามารถหลากหลาย เช่น ลูกหลานคนของที่ได้รับการศึกษาแบบสมัยใหม่ ตลอดจนสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เช่น โรงเรียนประถม รวมทั้งผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก อบต. เป็นต้น

อย่างไรก็ตามความร่วมมือจากสถาบันและบุคคลต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้นนั้น จะเป็นไปไม่ได้เลยหากทางคณะกรรมการฯ ไม่ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความมุ่งมั่นและความเข้าใจอย่างชัดเจนในทิศทางการดำเนินงาน และไม่ได้ทำการสำรวจศึกษาให้เห็นผลชัดเจนถึงความต้องการของพี่น้องชาวของในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ (ดู 1.1.การสำรวจสำมะโนประชากรคนรู้ภาษาของ)

ยิ่งไปกว่านั้นความมุ่งมั่นที่จะแสวงหาความรู้และความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาภายนอก ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ส่งผลให้ชุมชนของมีความเชื่อมั่นในคณะกรรมการมากขึ้น (มีคนเข้าร่วมกิจกรรมหลายวัยขึ้น) และพื้นที่ (มีคนเข้าร่วมกิจกรรมจากหลายหมู่บ้านมากขึ้น) อีกทั้งการสร้างระบบเขียนภาษาของ การผลิตหนังสือภาษาของ และพจนานุกรมของฉบับชาวบ้านขึ้น ยังเป็นการสร้างความรู้รักที่ดีให้กับพี่น้องชาวของ ซึ่งไม่เคยมีสิ่งเหล่านี้มาก่อนในภาษาของพวกเขา

1. ระบบเขียนภาษาของ

ระบบการเขียนภาษาของที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นความร่วมมือกันระหว่างชาวของและนักวิชาการด้านภาษาจากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล โดยใช้อักษรไทยที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้ง่ายต่อการประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับการเขียนภาษาไทยที่ชาวของมีอยู่แล้ว อีกทั้งยังเป็นการประหยัดเวลาในการเรียนรู้สำหรับผู้ที่จะเริ่มเขียนภาษาของในอนาคต สำหรับหลักการสร้างระบบเขียนภาษาของคือ “หนึ่งสัญลักษณ์แทนหนึ่งเสียง” ซึ่งจะแตกต่างจากระบบเขียนภาษาไทยซึ่งมีสัญลักษณ์หลายตัวแทนเสียงเดียวกัน เช่น อักษร ค ศ ฆ แทนเสียง /ค/ อักษร ส ศ ษ แทนเสียง /ส/ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแบ่งอักษรเป็นสามกลุ่มตามระดับเสียงประจำตัว (อักษรสูง อักษรกลาง อักษรต่ำ) ทำให้เสียงเดียวกันแต่ต่างระดับเสียงกันมีสัญลักษณ์แทนเสียงเพิ่มมากขึ้นไปอีก ทั้งๆที่มีเสียงวรรณยุกต์สำหรับบอกระดับเสียงอยู่แล้ว

ระบบเขียนภาษาของถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการใช้และตรงกับการออกเสียงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงมีการตัดลดพยัญชนะไทยที่มีเสียงซ้ำกันออกไป และไม่ใช้ระบบการแบ่งอักษรเป็นอักษรสูง-กลาง-ต่ำ ตามอย่างภาษาไทย โดยให้อักษรทุกตัวมีระดับเสียงประจำตัวเท่ากันหมด (สามัญ) ต่อไปนี้เป็นสัญลักษณ์ที่มีใช้ในภาษาเขียนของ

พยัญชนะต้น (เกิดที่ตำแหน่งต้นคำ)

ก	ค	ง	จ	ช	ซ	ญ	ด	ต	ท	น
บ	ป	พ	ฟ	ม	ย	ร	ล	อ	ว	ฮ

พยัญชนะท้าย (เกิดที่ตำแหน่งท้ายคำ)

-ก	-ง	-จ	-ญ	-ด	-น	-บ	-ม	-ย	-ว	-ฮ
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

จะเห็นได้ว่าการตัดพยัญชนะไทยออกไปหลายตัว ส่วนที่ยังดูเหมือนว่ามีสัญลักษณ์ที่ซ้ำเสียงกัน เช่น ย ญ -จ -ญ -ด -น นั้น ไม่ใช่เป็นการใช้เสียงซ้ำซ้อนแต่เนื่องจากในภาษาของนั้นมีเสียงพยัญชนะต้น ญ และเสียงพยัญชนะท้าย -จ -ญ ซึ่งไม่มีในภาษาไทย (เป็นเสียงที่เกิดจากการเอาลิ้นแตะเพดานปากก่อนจะปล่อยลมออกเพื่อเปล่งเสียง) ข้อกำหนดในการใช้เหล่านี้จะเป็นเรื่องง่ายกว่าสำหรับผู้พูดภาษาของได้อยู่แล้ว เพราะเขาใจอยู่ว่ามีเสียงไหนในภาษาของที่ไม่มีในภาษาไทยแต่สำหรับผู้ที่ไม่รู้ภาษาของมาก่อน จำเป็นต้องฝึกฝนการฟัง-พูดภาษาของเสียก่อน จึงจะนำระบบนี้มาเขียนได้ ซึ่งเป็นเรื่องปกติของการเขียน ไม่ว่าจะเป็นภาษาใดก็ตาม

นอกจากนี้ยังมีลักษณะทางเสียงอีกหลายประการที่แตกต่างไปจากภาษาไทย ซึ่งก็ได้มีการกำหนดสัญลักษณ์ที่ได้แทนเสียงเหล่านั้นไว้แล้ว แต่คงต้องใช้เวลาและการทดสอบ(ใช้จริง)อีกมากกว่าที่ระบบเขียนภาษาของจะลงตัวและเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ใช้ภาษาของทั่วไป

2.รูปแบบการฝึกอบรมการเขียนภาษาของ

ในการฝึกอบรมนักเขียนของนั้น มีเป้าหมายหลักสองประการ คือ เพื่อพัฒนานักเขียนของ และเพิ่มปริมาณหนังสือภาษาของให้เพียงพอกับการอ่าน นอกจากนั้นยังมีเป้าหมายรองคือเพื่อเป็นการทดสอบระบบเขียนภาษาของโดยการใช้จริง เพราะยังมีการใช้มากและบ่อยก็ยิ่งทำให้สามารถปรับปรุงระบบเขียนให้สมบูรณ์ขึ้น

ขั้นตอนการฝึกอบรมนั้น ฝ่ายมหาวิทยาลัยมหิดลและที่ปรึกษาจากเอสไอแอล อินเตอร์ เนชั่นแนล จะเป็นผู้ชี้ให้เห็นหลักการเบื้องต้นของการผลิตงานเขียนที่เน้นให้เกิดการเรียนรู้ภาษา และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของ โดยมีการพิจารณาถึงความสนใจและพื้นฐานความรู้ของผู้อ่านเป็นประเด็นสำคัญ จากนั้นจึงแนะนำให้รู้และเข้าใจถึงโครงสร้างของเรื่องหัตถ์อ่านสั้นๆ ว่าประกอบไปด้วยส่วนใดบ้าง การแนะนำหลักการนี้จะทำเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เวลาส่วนใหญ่ใช้เพื่อการฝึกฝน โดยมีพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาในประเด็นที่ผู้เข้าอบรมมีความสงสัย หรือไม่พี่เลี้ยงก็จะแนะนำให้มีการปรึกษากันเอง ระหว่างผู้เข้าร่วมอบรม เช่น นักเขียนของสูงอายุที่มีความรู้คำศัพท์ดีจะช่วยบอกศัพท์ให้คนรุ่นหลัง ในขณะที่นักเขียนที่เข้าใจระบบการเขียนภาษาของชัดเจนกว่าคอยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ตัวสะกด หรือเครื่องหมายอื่นๆ เป็นต้น

จากนั้นเรื่องที่เขียนจะถูกให้นำมาอ่านกันฟัง ทั้งนี้เพื่อเน้นให้เห็นว่าภาษาของสามารถนำมาเขียนและอ่านหลายๆ ครั้งได้โดยไม่ต้องเล่าด้วยปากเปล่าทุกครั้งไป นอกจากนั้นยังเป็นวิธีการให้นักเขียนของเรียนรู้ลักษณะเรื่องเล่าที่น่าสนใจอีกด้วย ในการแก้ไขขัดเกลาเรื่องที่เขียนเสร็จแล้วมีการใช้กระบวนการคล้ายๆ กันนี้เช่นกัน

ส่วนการวาดภาพประกอบหนังสือและการเข้าเล่มหนังสือนั้น ผู้เข้าร่วมการอบรมที่มีความสามารถในด้านนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นกลุ่มเดียวกับนักเขียนเรื่องได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของโครงการ ที่เน้นให้ชาวของทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ตามกำลังความสามารถของตนเอง

ผลผลิตหนังสือที่ได้นอกจากผู้เขียนจะเก็บไว้เองเพื่อเผยแพร่กับคนใกล้ชิดแล้ว ยังมีการนำไปมอบให้กับทางโรงเรียนในชุมชน เพื่อประชาสัมพันธ์ให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่ทราบด้วยว่า กิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของนั้นคุ้มค่าไปด้วยดี และความรู้เกี่ยวกับภาษาของนั้นเป็นสิ่งที่สามารถสอนและถ่ายทอดกันได้และเป็นสิ่งที่ชุมชนของให้ความสำคัญและต้องการให้ลูกหลานได้มีโอกาสเรียนรู้ ซึ่งในเวลาต่อมาก็ได้เกิดความร่วมมือขึ้นในการจัดการเรียนการสอนภาษาของขึ้นในโรงเรียนวัดคลองพลู อาจกล่าวได้ว่าการสร้างระบบเขียนและการผลิตหนังสือภาษาของนั้นนอกจากจะให้ผลในแง่ของการเป็นสื่อสำหรับเรียนรู้ภาษาแล้ว ยังเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ที่พลังในการสื่อให้เห็นความตั้งใจจริงคนชาวของในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาอีกด้วย

การปรับเปลี่ยนกิจกรรมจากเดิมที่ตั้งไว้

จากกิจกรรมที่ดำเนินการในข้อ 1-4 มีกิจกรรม ที่ 3. การทดลองผลิตหนังสือหัตถ์อ่านภาษาของ ที่เป็นกิจกรรมที่มีการเพิ่มเติมขึ้นมานอกเหนือไปจากที่ตั้งไว้เดิมในโครงการที่ขอการสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากทางคณะกรรมการฯ พบว่า หลังจากที่ได้มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ครบตามที่ได้ตั้งไว้แล้วแต่ยังมีงบประมาณบางส่วนเหลืออยู่ประกอบกับทาง

มหาวิทยาลัยมหิดลได้เสนอที่จะจัดให้มีการอบรมนักเขียนของขึ้น ทางคณะกรรมการฯ จึงเห็นเป็นโอกาสที่ได้ทดสอบระบบเขียนภาษาของและเพิ่มพูนทักษะของนักเขียนของ รวมทั้งจะได้เป็นการเริ่มต้นผลิตหนังสือหัตถ์อ่านภาษาของขึ้น เพื่อให้เป็นสื่อในการเผยแพร่ภาษาของต่อไปยังผู้เริ่มเรียนภาษาของต่อไปในอนาคต

สรุป : ปัจจัยและเงื่อนไขของการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ

จากการดำเนินกิจกรรมเพื่อหาแนวทางอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของที่ผ่านมา ปัจจัยด้านบวกที่ปรากฏอย่างต่อเนื่องก็คือความร่วมมือในลักษณะของเครือข่ายระหว่างชาวของที่มีความกระตือรือร้นในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของกับนักวิชาการจากภายนอกชุมชน และต่อมาสถาบันทางสังคม เช่น วัด โรงเรียน อบต. เป็นต้น รวมทั้งองค์เพื่อสาธารณะประโยชน์อย่างกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ก็ได้เข้ามามีส่วนสนับสนุนด้วย ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของนั้นมีหลายส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา รวมทั้งต้องอาศัยทักษะใหม่ที่ชุมชนของไม่เคยมีโอกาสฝึกฝนมาก่อน อาทิ การสร้างระบบเขียน หรือการผลิตหนังสือ เป็นต้น

เมื่อเกิดความร่วมมือกับฝ่ายวิชาการและเริ่มได้รับการยอมรับจากสถาบันทางการในพื้นที่ ก็เป็นผลให้คณะวิจัยสามารถพัฒนาคนของที่มีความสนใจให้สามารถกำหนดแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของได้มากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนั้นความสำเร็จที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมแต่ละกิจกรรมก็ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการปลุกสำนึกของคนของในวงกว้างให้มีความสนใจในโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยเวลาที่ยาวนานพอสมควรและจะต้องมีความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมเพื่อเรียกความเชื่อมั่นของชุมชนของว่า การรักษาภาษาเล็กๆ ที่เดิมไม่มีตัวเขียนนี้เป็นสิ่งที่ชุมชนของทำได้ แม้ในระยะแรกต้องอาศัยความร่วมมือจากนักวิชาการภายนอก แต่จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าทางคณะกรรมการโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของก็ค่อยๆ พัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ของตัวเองขึ้นมาแทนที่สมาชิกกระยะเริ่มแรกส่วนใหญ่เป็นชาวของอาวุโส มาจนถึงปัจจุบันนี้มีชาวของรุ่นใหม่ที่เข้ามาร่วมกิจกรรมอยู่เป็นประจำส่วนหนึ่งเป็นลูกหลานของสมาชิกเดิมทำให้ทางคณะวิจัยเริ่มเชื่อมั่นว่าในส่วนของชุมชนของนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น

ผลการวิจัยที่ผ่านมายังพบว่าชุมชนของในภาพรวมนั้นมีทัศนคติที่ดีต่อการรักษาภาษาของให้คงอยู่ต่อไป เพียงแต่ที่ผ่านมาไม่มีทิศทางที่ชัดเจนว่าหากต้องการรักษาภาษาของเอาไว้ นั้นจะต้องทำอะไรบ้าง และจะทำกันอย่างไร ทัศนคติที่เป็นบวกอย่างยิ่งของชุมชนของนี้เป็นเงื่อนไขสำคัญของการดำเนินกิจกรรมต่อไป

ความตื่นตัวและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ การสนับสนุนทางวิชาการจากสถาบันการศึกษาชั้นสูงทั้งในท้องถิ่นและในส่วนกลาง ตลอดจนการยอมรับขององค์กรภาครัฐ - องค์กรเพื่อสาธารณะประโยชน์ นับเป็น 3 เงื่อนไขสำคัญที่จะเกื้อหนุนให้โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของดำเนินไปอย่างได้ผล

นอกเหนือไปจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ทางคณะวิจัยพบว่าการริเริ่มให้เกิดระบบเขียนภาษาของ การผลิตหนังสือของ ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนในพื้นที่ จากนักวิชาการในมหาวิทยาลัย และ สกว. ช่วยทำให้ความพยายามเพื่อฟื้นฟูภาษาของได้รับความสนใจ

และการยอมรับเพิ่มมากขึ้นในสายตาของชาวช่องและคนไทยเชื้อสายอื่นในพื้นที่ ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ปัจจัยบวกเหล่านี้มีส่วนช่วยให้สถานะทางสังคมของภาษาของสูงขึ้นในสายตาของคนในชุมชนเอง และคนภายนอกที่อาจจะเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมในอนาคต

ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้คณะวิจัยต้องการที่จะผลักดันให้มีการเรียนการสอนภาษาของในโรงเรียน ในช่องทางของวิชาท้องถิ่นศึกษา โดยนอกจากจะเป็นการเริ่มให้คนรุ่นใหม่เชื้อสายของได้เรียนรู้ภาษาของแล้วยังเป็นการยกสถานะทางสังคมของภาษาของให้สูงขึ้น และช่วยทำให้เกิดการถ่ายทอดภาษาจากรุ่นพ่อแม่ไปยังลูกหลานเหมือนอย่างที่เคยเป็นมาในอดีต

ผลการดำเนินงานรายกิจกรรม ระยะที่ 2

การดำเนินงานของโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของในระยะที่ 2 นี้ ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมของ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินการทั้งสิ้น 6 กิจกรรมดังต่อไปนี้คือ

1.กิจกรรมประเมินผลหลักสูตรและการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2545

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ปีการศึกษา 2546 ซึ่งเป็นเด็กที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบเขียนภาษาไทยอยู่แล้ว

วิธีการดำเนินกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรมการประเมินแบ่งออกเป็น 5 แบบ โดย

- แบบที่ 1 ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนชั้นป.3 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 30 ชุดๆ (1 ชุด/คน)
- แบบที่ 2 การสอบวัดผลความรู้นักเรียนชั้นป.3 (1/46) โดยแบ่งหัวข้อออกเป็น 3 ประเภท คือ การอ่าน การเขียน และการพูด
- แบบที่ 3 สื่อการเรียนการสอน ซึ่งจะทำการประเมินก่อนที่จะทำการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรทั้งภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2
- แบบที่ 4 จัดประชุมประเมินหลักสูตรท้องถิ่นหลังสิ้นสุดปีการศึกษา 2546

กลุ่มเป้าหมาย

- กลุ่ม/บุคคลเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีดังนี้
 - นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4
 - ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4
 - ครูผู้สอนภาษาของ
 - ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4
 - ผู้บริหารโรงเรียนวัดคลองพลู

โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2546 จำนวนทั้งสิ้น 64 คน และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 จำนวนทั้งสิ้น 88 คน

สถานที่

โรงเรียนวัดคลองพลู

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

แนวทางที่นำมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ปีการศึกษา 2546 และในโอกาสต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ คือ

- ก) แบบสอบ จำนวน 30 ชุด
- ข) สอบวัดความรู้ในชั้นเรียน
- ค) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

กระบวนการและผลการดำเนินการกิจกรรม

1. การใช้แบบสอบ ทางคณะกรรมการภาษาของได้ร่วมกันสร้างแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 8 หัวข้อ สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาของในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และเพิ่มชั้นการเรียนการสอนต่อเนื่องไปในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งลักษณะแบบสอบถามจะมีช่องคำตอบให้เลือกตอบ (เอกสารแนบหมายเลข 1) แล้วนำไปทำสำเนาเอกสารจำนวน 30 ชุด จากนั้นก็นำแบบสอบถามไปให้ผู้ปกครองกรอกและเก็บรวบรวม

ผลสรุปจากแบบสอบถาม คือ ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการให้เด็กเรียนรู้และสนทนาภาษาของได้มากขึ้น

2. สอบวัดความรู้ในชั้นเรียน ครูผู้สอนภาษาของได้ปรึกษาหารือร่วมกันกับครูผู้สอนประจำชั้นเพื่อหาวิธีวัดความรู้ภาษาของของนักเรียนด้วยการสอบในชั้นเรียน โดยแบ่งหัวข้อวัดความรู้ออกเป็น 3 ประเภท คือ การอ่าน การเขียน และการพูด และมีเกณฑ์ในการให้คะแนน 3 ระดับ คือ ดี (8 – 10) ปานกลาง (5 – 7) และ อ่อน (1 – 4) ตามลำดับ

ผลสรุปจากการสอบเพื่อวัดความรู้ในชั้นเรียน คือ เด็กส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจภาษาของแต่ยังไม่สามารถพูดได้ ซึ่งทางครูผู้สอนภาษาของมีความคิดเห็นว่าจะต้องทำการฝึกให้เด็กพูดภาษาของให้มากขึ้นในระดับชั้นที่สูงขึ้นต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาด้วย

3. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งมีการจัด 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ดำเนินการประเมินผลก่อนการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ซึ่งจะประเมินทั้งผู้เรียน ผู้สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นกันระหว่างครูผู้สอนภาษาของ ครูประจำชั้น ผู้บริหารโรงเรียน ทีมวิจัย และนักวิชาการ โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนี้จะดำเนินอยู่ในช่วงเวลาการจัดประชุมปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ

สรุปผลการประเมิน คือ การประเมินสื่อการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1 (วันที่ 21 เมษายน 2546) ประกอบไปด้วย

- หนังสือภาษาของ ได้แก่ หนังสือเล่มยักษ์ หนังสือสำหรับอ่าน และหนังสือแบบเรียนเบื้องต้น ผลปรากฏว่า นักเรียนชอบเรียนหนังสือเล่มยักษ์ กันเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีภาพประกอบเนื้อเรื่องสวยงามน่ามองและตัวหนังสือมีขนาดใหญ่ทำให้อ่านง่าย ถัดมาคือหนังสือสำหรับอ่านแต่หนังสือที่มีอยู่นั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้อ่าน ส่วนหนังสือแบบเรียนเบื้องต้นนั้นนักเรียนก็จะชอบทำแบบฝึกหัดท้ายบทล่วงหน้าก่อนที่จะครูผู้สอนภาษาของจะสั่งให้ทำ

ดังนั้นในที่ประชุมจึงมีความเห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขใหม่โดยการสร้างแบบฝึกหัดแยกออกจากหนังสือแบบเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทำโดยเฉพาะ

- รวมเรื่องเล่าภาษาของ เป็นสิ่งที่นักเรียนไม่ชอบฟัง เนื่องจากในชั้นแรกครูต้องเล่าเป็นภาษาของก่อน และหลังจากนั้นก็แปลเป็นภาษาไทยให้ฟัง เรื่องเล่าจะมีเนื้อเรื่องค่อนข้างยาว ทำให้ผู้เรียนฟังไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจ และก่อให้เกิดความเบื่อในการฟังไปด้วย แต่ถ้าเป็นการเล่าภาษาไทยผู้เรียนก็จะฟังรู้เรื่องมากกว่า

ดังนั้น ในที่ประชุมจึงมีความเห็นว่า ต้องสร้างความสนใจจากผู้เรียน โดย 1) ควรหาเรื่องง่ายๆ สั้นๆ มาเล่า เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าใจเป็นภาษาของมากขึ้น หรือ 2) เลือกเรื่องเล่าที่ฟังแล้วน่าเบื่อ นำมาพลิกแพลงเป็นเกม หรือ ทำเป็นเพลงซึ่งเด็กจะมีความสนใจและชอบมากกว่า

- การออกคำสั่งและตอบสนองด้วยท่าทาง (ทีฟิอาร์) โดยใช้คำศัพท์ภาษาของ ซึ่งคำศัพท์บางคำเป็นคำศัพท์ที่ค่อนข้างยาก จึงทำให้เกิดปัญหาในการอธิบายให้เด็กมีความเข้าใจ ประกอบกับอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการอธิบายก็หาค่อนข้างยาก

ดังนั้น ครูของจึงมีการแก้ปัญหาโดยการวาดภาพประกอบการอธิบาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพและเข้าใจมากขึ้น

- การสอนร้องเพลง ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากเพลงที่นำมาสอนเป็นเพลงที่ทางคณะกรรมการภาษาของเป็นผู้ที่ช่วยกันแต่งและบางเพลงเป็นเพลงพื้นบ้านจริงซึ่งเป็นเพลงที่ร้องค่อนข้างยาก ประกอบครูผู้สอนเองก็ไม่มีความสามารถที่จะถ่ายทอดเพลงดังกล่าวให้กับผู้เรียนได้ต้องอาศัยผู้แต่งเพลงมาสอนเอง ในขณะที่ผู้แต่งก็ไม่ค่อยมีเวลามาช่วยสอนในชั้นเรียนได้เพราะติดภารกิจการทำงานของครอบครัวจนทำให้ลืมที่จะมาช่วยสอนเสริม

ช่วงที่ 2 การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นหลังจากการเสร็จสิ้นการเรียนการสอนของปีการศึกษา 2546 ซึ่งได้มีการดำเนินการประเมินผลโดยการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการประชุมประเมินหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 ครั้ง คือ

ครั้งแรก วันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของของปีการศึกษา 2545 โดยการสนับสนุนของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีทีมวิจัยภาษาของทั้งครูผู้สอนภาษาของ ครูประจำชั้น ผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าโครงการเป็นผู้นำเสนอการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านมา มีการสาธิตการเรียนการสอน ตลอดจนการแสดงความคิดเห็นจากนักเรียนผู้ที่เรียนภาษาของและคนอื่นๆ ที่เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ด้วย มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมคือ ผู้ปกครองและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ครูประจำชั้นป.3 ครูที่สอนภาษาของ และผู้บริหารโรงเรียนวัดคลองพลู ผู้สังเกตการณ์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้สนับสนุนทุนจากสกว. สำนักงานภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ผลการประเมิน คือ ครูที่สอนภาษาของ และครูประจำชั้น ซึ่งวิธีการสอนเน้นใช้คำสั่งประกอบท่าทางง่ายๆ (ทีฟิอาร์) เช่น กีย (การนั่ง) – ทาว (การยืน) ซึ่งนำเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเด็กมาสอน เช่น อวัยวะของร่างกาย จากนั้นก็มีการเพิ่มคำสั่งที่ยากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเด็กมีความรู้เกี่ยวกับภาษาของบ้างแล้วก็นำหนังสือหัดอ่านมาให้เด็กอ่านซึ่งในหนังสือจะมีคำศัพท์ที่เด็กได้เรียนรู้มาบ้าง

แล้วจาก TPR จากนั้นให้อ่านหนังสือเล่มยักษ์ ซึ่งเป็นการให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาของจากภาพ เมื่ออ่านบ่อยๆ เด็กก็จะสามารถแปลคำศัพท์ได้เอง และเด็กมีความสุขเพราะมีครูที่เป็นคนในชุมชนมาสอน ซึ่งนอกจากเด็กจะได้เรียนรู้ภาษาของทำหน้าที่เป็นผู้สืบสานภาษาของแล้วนั้น ยังส่งผลให้เด็กอ่านภาษาไทยได้ดีขึ้นอีกด้วย

ในส่วนของผู้บริหารโรงเรียนวัดคลองพลู มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นผู้ตอบสนองหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของโดยความร่วมมือของชุมชนของที่ต้องการนำเข้ามาสอนเด็กในโรงเรียน ซึ่งทางโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าการที่จะพัฒนาหลักสูตรไปยังชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วย โดย เนื่องจากเด็กยังไม่สามารถพูดสนทนากันเป็นภาษาของ ดังนั้นอยากจะให้มีหลักสูตรต่อเนื่องไปจนถึงชั้นป. 4 โดยเน้นให้เด็กได้มีการฝึกสนทนาภาษาของมากขึ้น

ส่วนของผู้ปกครอง / ชาวบ้านนั้นได้มีโอกาสได้เรียนรู้ภาษาของกับลูกหลานบ้าง ซึ่งเป็น การเชื่อมสะพานภาษาที่เคยขาดตอนไป ผู้ใหญ่/พ่อ-แม่/ผู้ปกครองได้เห็นลูกหลานเรียนภาษาทั้งการเขียนและการภาษาของ และเด็กสามารถพูดภาษาของประโยคง่ายๆ สั้นๆ ได้บ้าง

ครั้งที่สองใน วันที่ 23 กรกฎาคม 2547 ซึ่งเป็นการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นโดยที่ทางโรงเรียนเป็นผู้จัดขึ้นร่วมกับทีมวิจัยโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ การดำเนินการประชุม

- โดยการเปิดเวทีทัศน์และนำเสนอโครงการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบที่ความเป็นมาและ กิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของ

- โดยเล่าถึงการทำงานอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาของที่ผ่านมา และผู้สนับสนุนในด้านต่างๆ ในการทำงานวิจัย ซึ่งระยะเวลาในการทำงานโครงการฯ ใกล้สิ้นสุดแล้ว

- ปัจจุบันครูของได้รับการสนับสนุนงบประมาณค่าสอนจากท่านเจ้าอาวาสวัดกระทิง กิ่งอ.เขาคิชฌกูฏ (ท่านพ่อเขียน) โดยทางโรงเรียนเห็นความสำคัญที่จะต้องดำเนินการเรียนการสอนต่อไป จึงได้ดำเนินการหาแหล่งงบประมาณสำหรับการเรียนการสอนให้ด้วย

- สาขิตการเรียนการสอน

- ปัญหาการอ่านหนังสือของผู้เรียนภาษาของ ซึ่งมีภาพภาพประกอบที่น่าสนใจอยู่แล้ว แต่การเว้นคำศัพท์ภาษาของแต่ละคำที่มีความหมายควรมีการขีดเส้นใต้ว่าเป็นคำเดียวกัน เนื่องการเขียนภาษาของแต่ละคำต้องห่างกันเพื่อให้อ่านง่ายแต่ควรขีดเส้นใต้คำที่ยาวๆ และต้องใช้น้อยๆ เพื่อให้รู้ว่าเป็นคำที่ประกอบเป็นคำที่มีความหมาย เช่น ซีม เด็กสับสนในการใช้ เช่น ซีม ไม้ม ซีม , ซีม ช้อง หรือ ชัก - ชัก ทำไมถึงเป็นแบบนี้ ดังนั้นครูต้องแนะนำที่มาและวิธีการอ่าน และวิธีเขียน

- ถ้าเด็กอยู่กับคนไม่คุ้นเคยเด็กจะไม่กล้าพูด แต่ถ้าอยู่กับครูของเด็กก็จะกล้าตอบได้ ภาษาของกัน บางครั้งครูของ บอกว่าจะทักทายพูดคุยเป็นภาษาของเด็กก็จะพยายามตอบเป็นภาษาของ เด็กบางคนก็ถามว่า ไทรทัศน์ ภาษาของพูดว่าอะไร เป็นต้น ภาษาของเป็นภาษาที่มาจากธรรมชาติ เช่น ทัก ฮอย = เรือบิน ปัจจุบันเรียกเครื่องบิน เด็กบางคนจะถามชื่อตัวเองว่าถ้าพูดภาษาของจะพูดว่าอย่างไร

ในช่วงสาขิตมีการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม ออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 10 คน คละเล้ากันไปทั้งเด็ก เก่งและไม่เก่งทั้งป.3 และป.4

บรรยากาศของกิจกรรม จะมีผู้ใหญ่อยู่ประจำกลุ่มเด็กแต่ละกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันเด็กก็จะตามคนโต เช่น ชี้นำกันไปด้วย ภาษาของพูดว่าอย่างไร เพราะว่าเด็กไม่รู้ทั้งประโยคว่าจะเขียนอย่างไร ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ได้สนทนาภาษาของกับเด็กบ้าง การฟื้นฟูได้ต้องให้เด็กและผู้ใหญ่สื่อสารเชื่อมโยงกันด้วย

- 1.1 มีภาพอยู่ 1 ภาพ ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนของ
- 1.2 ให้แต่ละกลุ่มบรรยายภาพออกมาเป็นภาษาของ
- 1.3 ส่งตัวแทนออกมาพูดหน้าเวที

สรุปผลการประเมิน

1. ประเมินผู้ปกครอง

- ผู้ปกครองบางคนบอกว่า เด็กก็เรียนไปเรื่อยๆ แหะละ เด็กได้เรียนก็ดีเหมือนกัน บางคนก็ตั้งใจที่มีครูสอนเป็นคนของ

- ผู้ปกครองที่เข้าร่วมแสดงอาการความพึงพอใจ (ยิ้มๆ) และบางคนรู้สึกติดใจเรื่องหนังสือภาษาของ ซึ่งเขาพูดกันอย่างเดียวไม่เคยอ่านจากตัวเขียนเลย ทำให้รู้สึกไม่คุ้นเคยว่าทำไมต้องอ่านแบบนี้ แต่ส่วนที่ทำให้ผู้ปกครองเข้าใจเนื้อเรื่อง คือ ภาพประกอบ

- ภาพรวม เขาเห็นด้วยระดับหนึ่ง แต่ผู้ปกครองส่วนมากจะเป็นฝ่ายรับ ขาดการเสนอแนะหรือ วิพากษ์วิจารณ์ ทำให้ที่มวิจัย หรือ ครูไม่ทราบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นจริงๆ เป็นอย่างไร อ.สุพลอยากให้ผู้ปกครองได้มีการทดสอบกับลูกหลานด้วย (เป็นการลองภูมิกัน)

- ผู้ปกครองมีท่าทางยิ้มแย้มบางคนก็ช่วยตอบบางคนก็ช่วยเสริมเป็นภาษาของ ครูรุ่งเพชรบอกว่า ได้พยายามถามเป็นภาษาของ เด็กก็จะตอบและพูดต่อได้เด็กกล้าแสดงออกไม่กลัวไม่ เด็กของจะมีความกล้าแสดงออกในเรื่องภาษาของ

- ข้อสังเกต มีผู้ปกครองบางคนถามว่าทำไมถึงไม่มีการแปลงเพลงชาติภาษาไทยเป็นภาษาของ ถ้าลองทำก็คงจะดี

- จากการสังเกตปฏิกิริยาของผู้ปกครองที่ได้ดูได้ฟัง บางคนรู้สึกตื่นเต้น บางคนดูแล้วก็ยิ้มๆ

2. ประเมินครูของ

- ครูซุง เล่าว่า เทคนิคการสอนคำศัพท์ใหม่ๆ เช่น นก-กำลังบิน-ลงกิน มีอะไรบ้าง และบางที่ก็คอยบอกเสมอเมื่อมีการเปลี่ยนไปเป็นคำใหม่

- ครูของเสนอว่า ผู้ปกครองมีส่วนในการหาทิศทางทางการเรียนการสอน

- ครูของมีการเปรียบเทียบ การพูดคุย วิธีการสอน ของเด็กที่มีการสอนแบบสำเร็จรูป การเรียนการสอนสมัยก่อนกับปัจจุบัน

- เวลาในการเรียนน้อยเกินไปสำหรับเด็ก ครูต้องหาวิธีการสอดแทรกภาษาให้เด็ก แต่ต้องมาคิดว่าจะทำอย่างไร เพราะเด็กต้องการเรียนรู้ภาษาของ เวลาในการสอนก็น้อย ถ้าเป็นช่วงใกล้เลิกเรียนทำให้เด็กในห้องเรียนภาษาของเสียสมาธิมาก เพราะอยากออกไปเล่นเหมือนเพื่อนๆ บ้าง

- ครูกับนักเรียน จะเล่นกันได้ เป็นกันเอง ซึ่งแตกต่างจากการเรียนการสอนปกติ

- ครูพยายามจี้เด็กให้แสดงออกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. ประเมินหัวหน้าสถานศึกษา และครูประจำชั้น ป.3-4-5

- อ. สมร เสนอว่า ตัวหนังสือติดกันมากทำให้ยากต่อการอ่าน ถ้าภาพประกอบเยอะกว่านี้จะทำให้อ่านง่ายขึ้น

อ.สุรพล ให้ความสำคัญกับการจัดการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของที่ได้เปิดการเรียนการสอนชั้นป.3 และ ป.4 ในปี 2546 ที่ผ่านมา โดยได้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างครูของกับทางโรงเรียนเพื่อทำการประเมินหลักสูตร ซึ่งทางโรงเรียนได้เป็นผู้จัดงานประเมินโดยมีขั้นตอนการประเมินอย่างง่าย ๆ ใช้สถานที่ที่โรงเรียนวัดคลองพลู

อ.สุรพล เน้นถึงความสำคัญและความมีประโยชน์ของภาษาของกับนักเรียนโดยได้พูดเกี่ยวกับภาษาต่าง ๆ ที่ในปัจจุบันที่ต้องใช้ในการสื่อสารนอกเหนือจากภาษาไทย ยกตัวอย่างเช่น ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษซึ่งกลายเป็นภาษาสากลและนักเรียนกำลังเรียนกันอยู่ (นักเรียนไม่มีความถนัดกันนักแต่ก็ต้องเรียนรู้เอาไว้บ้าง) และที่สำคัญ ภาษาของซึ่งนักเรียนควรที่จะพูดเป็นเพราะเป็นภาษาของบรรพบุรุษของเราอยู่ใกล้ ๆ ตัวนักเรียนเอง ไม่มีใครพูดภาษาของได้อย่างดีนอกจากคนของ อ.สุรพลได้พยายามสร้างจิตสำนึกให้แก่ นักเรียนพูดภาษาได้หลายภาษาก็จะทำให้ได้เปรียบคนอื่น ๆ ที่มีภาษาพูดน้อยกว่าเรา

- (เด็กรู้พอสมควร) วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างจิตสำนึก
- ไม่พูดถึงการเรียนการสอนนอกห้องเรียน
- ความคิดเห็น ถ้าทางโรงเรียน มีการชั้นนำแล้วผู้ปกครองก็จะไม่กล้าเสนอแนะ หรือ ออกมาพูดอะไรอีก
- รายงานการทำหนังสือภาษาของของนักเรียนชั้นป.6 เป็นรายงานที่ทางโรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนชั้นป.6 ได้ค้นหาเก็บข้อมูลเกี่ยวกับของในชุมชนของตนเอง หลังจากนั้นให้นักเรียนกลับมาเขียนรายงานเป็นภาษาของ พร้อมกับวาดภาพประกอบเนื้อเรื่องด้วย ซึ่งนักเรียนชั้นป.6 ยังไม่ได้รับการเรียนการสอนภาษาของ ดังนั้นจึงทำให้ภาษาของที่เด็กเขียนมีความผิดเพี้ยนไปจากเด็กที่ได้รับการเรียนการสอนมาแล้ว แต่ประโยชน์ที่สำคัญก็คือ เด็กได้ฝึกเก็บข้อมูลในชุมชนของตนเอง และได้เรียนรู้ภาษาของจากคนในชุมชนด้วย

4. ประเมินนักเรียน (โดยครูของ)

นักเรียนชั้นประถมปีที่ 3 ปีการศึกษา 2547 มีจำนวน 44 คน จึงต้องแบ่งเป็น 2 ห้องเรียน จากการเรียนการสอนทำให้ครูของทราบว่าพื้นฐานการอ่านหนังสือภาษาไทยของนักเรียนมีผลต่อการเรียนภาษาของมาก กล่าวคือทักษะการอ่านภาษาไทยสามารถทำให้มีปัญหาในการอ่านภาษาของด้วยเช่นกันต่อการเรียนการสอนภาษาของในระยะแรกๆ สำหรับนักเรียนที่เพิ่งเรียนใหม่

นักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 นักเรียนที่มาจากหมู่บ้านที่พ่อแม่เป็นคนไทย จะให้ความสนใจวิชาภาษาของและเรียนรู้ได้เร็วและเก่งกว่าเด็กที่อยู่ในชุมชนของ ทั้งนี้และทั้งนั้นนักเรียนในชั้นเรียนจะใช้วิธีการเรียนรู้กันเองจากเพื่อนๆ ที่รู้มากกว่าภายในกลุ่ม

ส่วนนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 จากการที่ครูของได้ทำการเรียนการสอนที่ผ่านมา โดยส่วนมากจะเน้นให้นักเรียนออกมาพูดคุยประวัติตัวเองเป็นภาษาของหน้าชั้นเรียน ครูของมีความรู้สึกว่าเขามีความสามารถในการจินตนาการอย่างเป็นเรื่องเป็นราว นักเรียนบางคนที่มีตายเป็นคนของ

และเขาไม่เคยรู้เรื่องภาษาของเลย แต่ต่อมาหลังจากที่ได้มาเรียนภาษาของเขาก็เริ่มให้ความสนใจในการเรียนรู้ที่จะพูดภาษาของได้บ้าง นักเรียนที่มีพ่อแม่เป็นคนไทยบางคน (ชาตาเรือง) ไม่รู้เรื่องภาษาของเลย แต่เขาก็มีความอยากเรียนรู้ภาษาของเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากพอถึงชั่วโมงการเรียนการสอนภาษาของเขาก็จะรีบขึ้นมา นั่งเรียนด้านหน้าของชั้นเรียนทันที

ผลจากกระบวนการ (กับทีมวิจัย)

- ทีมวิจัยมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น
- ทางโรงเรียนและทีมวิจัยได้มีการวางแผนการประเมินหลักสูตรร่วมกัน

ปัญหาและอุปสรรค

- ผู้ปกครองของนักเรียนมาไม่ครบตามจำนวนที่วางแผนไว้ คือเท่ากับจำนวนนักเรียนที่เรียนภาษาของ
- มีการส่งหนังสือเชิญผู้ปกครองในเวลากระชั้นชิดเกินไป

2. กิจกรรมสร้างหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยความร่วมมือระหว่างชุมชนของและโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่

วิธีการดำเนินกิจกรรม

มีการดำเนินกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียน คือ ภาคเรียนที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 21 – 26 เมษายน พ.ศ. 2546 และภาคเรียนที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 21- 26 ตุลาคม พ.ศ. 2546 โดยมีรายละเอียดของกิจกรรม ดังนี้

- จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ
- สร้างตัวหลักสูตร
- สร้างองค์ประกอบของหลักสูตร
- สร้างแผนการสอน
- สร้างสื่อและอุปกรณ์การสอน
- ทำสำเนาสื่อการเรียนการสอน
- อบรมครู (เพื่อสอนภาษาของ)

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้

- เครื่องเขียน
- กล้องถ่ายรูป
- ฟลิ้ม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

หลักสูตรท้องถิ่น ภาษาของ ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนภาษาของต่างๆ ที่นำมาจากเนื้อหาวัฒนธรรมของ และนำไปสอนนักเรียนในระดับชั้น ป.3 และ ป.4

กระบวนการและผลการดำเนินการ

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของชั้น ป. 4

โดยการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของชั้น ป. 4 รวมทั้งฝึกฝนครูผู้สอนให้สามารถปฏิบัติการสอนตามหลักสูตรได้ นอกจากนั้นยังมีการแบ่งกลุ่มเพื่อจัดทำหนังสือและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนภาษาของ และค้นคว้าข้อมูลทางภาษาเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงสำหรับการจัดทำหลักสูตรภาษาของ

ภาพรวมของ "ส่วนประกอบของหลักสูตรภาษาของ" แบ่งเป็นสามส่วนสำคัญ(ตามลักษณะทั่วไปของการเรียนภาษา) คือ (1) การฟัง การเข้าใจ และการพูดภาษาของ (2) การอ่านและการเขียนภาษาของ และยังมีการเพิ่มเติม (3) การสอดแทรกเนื้อหาวัฒนธรรมของเข้าสู่บทเรียน

2. การแทรกเนื้อหาทางวัฒนธรรมของเข้าสู่บทเรียน

เนื่องจากทางคณะกรรมการภาษาของได้มีแผนที่จะรวบรวมเนื้อหาของวัฒนธรรมของไว้เป็นหลักฐาน และนำไปใช้เผยแพร่สู่ชนรุ่นหลัง ดังนั้นจึงมีการหารือกันเป็นผลว่าจะนำเนื้อหาบางส่วนที่ได้จากผลการรวบรวมเนื้อหาทางวัฒนธรรมนี้มาเป็นส่วนประกอบหนึ่งของบทเรียน ในการประยุกต์เป็นการสอนอาจเป็นการสอนการร้องเพลง เล่นิทานปากเปล่า (โดยครูของรับเชิญ) แสดงภาพถ่ายของกิจกรรมทางวัฒนธรรม เป็นต้น

หลักสูตรภาษาของชั้นประถมปีที่ 4 แบ่งเป็นสามส่วนสำคัญ คือ (1) การฟัง การเข้าใจ และการพูดภาษาของ (2) การอ่านและการเขียนภาษาของ และ (3) การสอดแทรกเนื้อหาวัฒนธรรมของเข้าสู่บทเรียน

โดยการวางแผนการสอนจะมีสัดส่วนความสำคัญดังต่อไปนี้ คือ การฟังและพูดจะสอนทุกวัน(3 วัน/1 สัปดาห์) ครั้งละครึ่งชั่วโมง โดยเป็นการสอนที่ใช้ "เรื่องพิลึก" เป็นเครื่องมือสำคัญ การอ่านจะสอนสัปดาห์ละครั้งครึ่งชั่วโมง การเขียนจะสอนสัปดาห์ละ 1 ครั้งๆละ ครึ่งชั่วโมง และส่วนของเนื้อหาวัฒนธรรมจะสอนสัปดาห์ 1 ครั้งๆละครึ่งชั่วโมง สรุปเป็นตัวอย่างของแผนการสอนในสองสัปดาห์(แบ่งเป็นสัปดาห์ที่และสัปดาห์คู่)ได้ดังนี้

สัปดาห์ที่

วันจันทร์	วันอังคาร	วันพฤหัสบดี
สอนคำศัพท์จากเรื่องพิลึก 3 คำ (นำคำศัพท์มาทำเป็นเรื่องย่อ 4-5 ประโยค)	สอนคำศัพท์จากเรื่องพิลึก 3 คำ (นำคำศัพท์มาทำเป็นเรื่องย่อ 4-5 ประโยค)	สอนคำศัพท์จากเรื่องพิลึก 3 คำ (นำคำศัพท์มาทำเป็นเรื่องย่อ 4-5 ประโยค)
เนื้อหาวัฒนธรรมของ (ครูรับเชิญ)	การอ่าน (หนังสือเล่มเล็ก)	การเขียน (หัวข้อเรื่องตามใจชอบ)

สัปดาห์ที่

วันจันทร์	วันอังคาร	วันพฤหัสบดี
สอนคำศัพท์จากเรื่องพิลึก 3 คำ (นำคำศัพท์มาทำเป็นเรื่องย่อ 4-5 ประโยค)	สอนคำศัพท์จากเรื่องพิลึก 3 คำ (นำคำศัพท์มาทำเป็นเรื่องย่อ 4-5 ประโยค)	สอนเรื่องพิลึก (มีคำศัพท์ที่สอนมาตลอด 2 อาทิตย์)
เนื้อหาวัฒนธรรมของ (ครูรับเชิญ)	การอ่าน (หนังสือเล่มเล็ก)	การเขียน (หัวข้อจากเรื่องพิลึก)

3. การฟัง การเข้าใจ และการพูดภาษาของ

การเล่าเรื่องย่อ-เรื่องพิลึก ประกอบท่าทางและอุปกรณ์

เรื่องย่อ

- สอนคำศัพท์ที่จะใช้ในเรื่องย่อ สอนคำศัพท์ 3 คำ (ใช้การกระทำ ท่าทางที่ตลก)
 - ใช้มือและท่าทางประกอบการเล่าเรื่องย่อ
 - ครูกล่าวคำศัพท์นั้นซ้ำ โดยไม่แสดงท่าทาง แต่ให้นักเรียนแสดงท่าทางตอบสนอง (ไม่ตามลำดับเดียวกับที่ครูพูดครั้งแรก)
 - ถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องย่อ
- บอกนักเรียนให้หลับตาแล้วทำตามคำสั่ง (ตรวจสอบความเข้าใจ เพราะจะได้ไม่หันไป

ดูเพื่อน)

- กล่าวคำศัพท์ 3 คำอีกครั้ง โดยไม่ตามลำดับเดิม
- นักเรียนทำตามท่าทางตามให้ถูกต้อง
- เมื่อการตอบสนองเป็นไปอย่างรวดเร็ว ให้ตรวจสอบความเข้าใจของเด็กที่ทำซ้ำโดยการถามคำแปลไทยของคำของ หากนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับคำไหนให้เน้นคำนั้น หากนักเรียนคนนั้นมีปัญหา 2-3 คำ ให้เริ่มสอนคำศัพท์แก่นักเรียนใหม่อีกครั้งเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนเข้าใจ ก่อนจะเริ่มเล่าเรื่องย่อ วิธีทดสอบ

ว่าชั้นเรียนเข้าใจหรือไม่ ให้เอาเด็กที่มีความสามารถปานกลางเป็นตัววัด

3. เลือกนักเรียนมาแสดงท่าทางระหว่างที่ครูเล่าสถานการณ์ย่อ

- เล่าสถานการณ์ให้มีความเป็นส่วนตัว โดยใช้ชื่อของนักเรียนเป็นตัวละครหลัก (ถ้าตัวละครทำสิ่งที่ไม่ดีให้ใช้ชื่ออื่น)
- ใช้นักเรียนบางคนเป็นนักแสดง (พวกชอบแสดง – ชูปเปอร์สตาร์)
- ในระหว่างการแสดง ให้ถามคำถามนักเรียน แสดงหนึ่งท่อนแล้วหยุดถามคำถาม (เรียกชื่อนักเรียนก่อนจะถามคำถาม) ให้แน่ใจว่านักเรียนทำเฉพาะสิ่งที่ครูบอกเท่านั้น (ถ้านักเรียนทำอย่างอื่น ด้วย นักเรียนคนอื่นจะสับสน)

4. เล่าสถานการณ์ย่ออีกครั้ง ครูเดินไปเดินมาใช้ท่าทางไปพร้อมกันและถามคำถาม (ไม่ต้องมีคนแสดง) การถามไม่ต้องซ้ำคำถามและไม่ต้องเรียงลำดับเหมือนกับที่ถามไปแล้ว

5. ให้นักเรียนที่เก่งมาเล่าสถานการณ์ย่อ จากนั้นให้นักเรียนจับคู่กันเล่าเรื่อง คนหนึ่งเล่าคนหนึ่งฟัง (คนหนึ่งเล่าได้ไม่เกินหนึ่งนาที)

เรื่องพิลึก (หลังจากสอนเรื่องย่อไปแล้ว)

1. เขียนคำศัพท์ทั้งหมดที่จะสอนลงบนกระดาน
2. ครูเล่าเรื่องพิลึก ทำท่าทางประกอบ
3. ครูเลือกนักแสดง นักเรียนแสดงประกอบเรื่องที่ครูเล่า เสร็จแล้วถามคำถามเยอะๆ
4. เล่าเรื่องใหม่ (โดยไม่มีผู้แสดง) ถามคำถามเพิ่มขึ้นอีก
5. นักเรียนที่เก่งเป็นผู้เล่าเรื่อง (อาจจะให้นักเรียนอุทานเป็นพักๆ เพื่อกระตุ้นการเล่าเรื่อง หรือเพื่อตอบรับเนื้อเรื่อง เช่น ถ้าไม่ดีก็โห่ฮา ถ้าดีก็ทำเสียงยอรับ ฯลฯ)
6. จากนั้นให้นักเรียนจับคู่ เล่าเรื่องใหม่ (คนหนึ่งเล่าได้ไม่เกิน 2-3 นาที)

การอ่าน-เขียนภาษาของ

การอ่าน

หนังสือเล่มเล็ก ใช้วิธีการสอนแบบเดียวกับชั้น ป. 3 คือมีการอ่านลักษณะต่างๆ (อ่านเป็นกลุ่ม, อ่านเดี่ยว, อ่านพร้อมครู) และมีแบบฝึกหัดประกอบ

การเขียน

วิธีส่งเสริมการเขียนแบบต่างๆ (เป็นการเขียนจากเรื่องพิลึกตามความเข้าใจของนักเรียนเอง 10 ครั้ง และการเขียนจากหัวข้อแบบเปิดกว้าง 10 ครั้ง)

ขั้นตอนสำหรับสอนการเขียนภาษาของ

กำหนดหัวข้อสำหรับการฝึกเขียน

อาทิตย์ที่ 1 หัวข้อการเขียนแบบเปิดกว้าง อาจนำเอาเหตุการณ์สำคัญในปฏิทินวัฒนธรรมมาเป็นหัวข้อก็ได้ เพราะจะเป็นสิ่งที่นักเรียนเห็นได้ในช่วงเวลานั้นๆ

อาทิตย์ที่ 2 หัวข้อการเขียนจะเกี่ยวข้องกับ "เรื่องพิลึก" อาจให้นักเรียนเขียนจากความเข้าใจของตัวเองเกี่ยวกับเรื่องพิลึกที่ตัวเองอ่าน

วิธีการกระตุ้นให้นักเรียนอยากเขียนก็คือ พุดโน้มน้าวเพื่อเชื่อมโยงให้นักเรียนคิดถึงประสบการณ์ส่วนตัวที่จดจำได้ หรือที่มีความประทับใจ

- เขียนคำศัพท์ที่นักเรียนต้องใช้ในการเขียนบนกระดานดำ
- ให้นักเรียนใช้เวลาในการเขียนพอสมควร
- ให้นักเรียนเอาผลงานที่เขียนได้มาผลัดกันอ่านให้เพื่อนฟัง
- คัดเลือกนักเรียนที่เขียนได้ดีมาอ่านออกเสียงให้เพื่อนในชั้นฟัง (ระวังอย่าให้นักเรียนบางคนผูกขาดการอ่านอยู่ตลอดเวลา ควรให้ผลัดกันไปในแต่ละสัปดาห์)

ข้อควรจำ ควรให้เด็กได้ใช้ความคิดของตัวเองในการเขียนอย่างเต็มที่ โดยไม่เอาความผิดพลาดในการสะกดมาทำให้เด็กเสียความมั่นใจในการเขียน แต่ควรแก้ไขความผิดพลาดโดยการให้คำแนะนำแบบรวบ ๆ ไม่เจาะจงชื่อผู้สะกดผิด

3. การแทรกเนื้อหาทางวัฒนธรรมของเข้าสู่บทเรียน ภาคเรียนที่ 1

เนื่องจากทางคณะกรรมการภาษาของได้มีแผนที่จะรวบรวมเนื้อหาทางวัฒนธรรมของไว้เป็นหลักฐาน และนำไปใช้เผยแพร่สู่ชนรุ่นหลัง ดังนั้นจึงมีการหารือกันได้ผลสรุปว่าจะนำเนื้อหาบางส่วนที่ได้จากผลการรวบรวมเนื้อหาทางวัฒนธรรมนี้มาเป็นส่วนประกอบหนึ่งของบทเรียน การประยุกต์เป็นการสอนอาจเป็นการสอนการร้องเพลง เล่นกีฬาปากเปล่า (โดยครูของรับเชิญ) แสดงภาพถ่ายของกิจกรรมทางวัฒนธรรม แต่เนื้อหาของการสอนของครูรับเชิญนี้จะให้ครูรับเชิญเป็นผู้กำหนดได้โดยอิสระ และครูหลักอาจแนะนำให้มีการนำเนื้อหาที่ได้รวบรวมเป็นเรื่องเล่าและเพลงสำหรับชั้น ป.3 แต่ยังไม่หมดมาใช้ในชั้น ป. 4 ได้ โดยเฉพาะในกรณีที่ครูรับเชิญไม่มีหัวข้อหรือเนื้อหาที่จะสอน

กลุ่มเป้าหมาย

ทีมวิจัยรุ่นผู้ใหญ่/อาวุโส และทีมวิจัยรุ่นเยาว์ (เสริม)

สถานที่ทำกิจกรรม

โรงเรียนวัดคลองพลู (เป็นหลัก) และศูนย์การเรียนรู้ฯ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

มีหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนท้องถิ่นทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของสำหรับสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ในโรงเรียนวัดคลองพลู โดยใช้เนื้อหาทางวัฒนธรรมของ

กระบวนการและผลการดำเนินการ

1. การปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคปีการศึกษาที่ 1/2546

ได้ทำการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นชั้นป.3 เทอม 1 ดังนี้ คือ ทำการตรวจสอบความถูกต้องของหนังสือต้นฉบับสำหรับใช้ในการสอน ป. 3 - 4 จัดเวรสำหรับครูรับเชิญที่จะเข้าไปช่วยสอนเกี่ยวกับเนื้อหาทางวัฒนธรรมของในชั้นเรียน สร้างแบบฝึกหัดหนังสือเล่มยักษ์ จำนวน 20 เรื่องและมีการสอดแทรกเนื้อหาวัฒนธรรมของเข้าสู่บทเรียน

ตัวหลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน ซึ่งเป็นคู่มือครูสำหรับใช้ดูว่าเวลาวันไหนจะต้องสอนอะไรบ้าง ประกอบด้วยตารางวันเวลาและเนื้อหาที่จะสอนทั้งสิ้น (1 เทอม) 20 สัปดาห์ๆ ละ 3 ชั่วโมง

ได้แก่ คำศัพท์คำสั่งที่พินาร์ หัวเรื่องหนังสืออ่านเล่มยักษ์พร้อมของแต่ละเรื่องแบบฝึกหัด เกมส์ และต้องมีสื่อและอุปกรณ์การสอน เช่น หนังสืออ่านเล่มยักษ์ ที่สำคัญต้องมีการฝึกอบรมครู เพื่อเป็นการฝึกครูให้สามารถปฏิบัติการสอนตามหลักสูตรในชั้นป.3 โดยฝึกใช้สื่อสนับสนุนการสอนให้ถูกต้องและเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับสื่อที่จะใช้และเด็กที่จะต้องสอนในชั้นเรียนจริงด้วย

ต่อมาในภาคปีการศึกษา 2/2546 ได้มีการนำหลักสูตรเก่ามาปรับปรุงอีกเล็กน้อยเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนและครูของยิ่งขึ้น

2. พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ ชั้นป. 4 จะเน้นเกี่ยวกับการ ฟังแล้วทำความเข้าใจ การพูด การอ่าน และการเขียนเป็นสำคัญ ดังนี้

2.1 การฟัง การเข้าใจ การพูดภาษาของ และการเล่าเรื่องเป็นภาษาของ โดยทำการ สร้างเรื่องสั้น (เรื่องฟิสิก) การสร้างเรื่องสั้นต้องเป็นเรื่องที่แปลกและต้องคำนึงถึงเด็กที่เรียนเป็นหลักและต้องใช้คำที่เคยได้ยินบ่อยๆ และไม่ยาวจนเกินไป วิธีสร้าง คือ **ขั้นแรก** ต้องแต่งเรื่องใหญ่ขึ้นมา 1 เรื่องก่อนและทำการคัดคำศัพท์ที่เด็กไม่เคยรู้ออกมา 15 คำ **ขั้นที่สอง** เล่าเรื่องย่อประกอบท่าทางจากคำศัพท์ครั้งละ 3 คำ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ **ขั้นที่สาม** ทบทวนคำศัพท์จากเรื่องย่อโดยการถาม-ตอบซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง จนกว่าจะแน่ใจว่าเด็กเข้าใจคำศัพท์นั้นๆ ถ้าเด็กยังไม่เข้าใจต้องเริ่มต้นเล่าเรื่องประกอบท่าทางใหม่จนกว่าจะเข้าใจ **ขั้นที่สี่** จะได้นิทาน 1 เรื่องที่มาจากเรื่องย่อ ซึ่งเป็นการทบทวนคำศัพท์ 15 คำที่เรียนไปแล้วนั่นเอง และการ สร้างประโยคชนิดต่างๆ ได้แก่ ประโยคคำถาม, ประโยคปฏิเสธ, ประโยคบอกความขัดแย้ง, ประโยคบอกเล่า, ประโยคความซ้อน, ประโยคบอกเหตุและผล ประโยคถาม-ตอบ เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับครูที่จะนำไปสอนในชั้นเรียน

2.2 การอ่าน-เขียนภาษาของ คือ จะให้อ่านหนังสือสำหรับอ่านเล่มเล็ก (หนังสืออ่านชั้นที่ 2 ปกสีชมพู) โดยนำหนังสือภาษาของที่ช่วยกันเขียนมาคัดเนื้อเรื่องที่เหมาะสมที่จะนำไปสอนมาบรรจุไว้ในแผนการสอน จำนวน 18 เรื่อง นอกจากนั้นมีการสร้างแบบฝึกหัดของแต่ละเรื่องเอาไว้สำหรับให้เด็กฝึกทำเพื่อเป็นการทบทวนความจำในสิ่งที่ได้เรียนไปแล้วด้วย และ การเขียนหัวข้อเปิดกว้าง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้เขียนเรื่องราวตามจินตนาการของเขาเองจากประสบการณ์ที่ได้อ่านหนังสือและได้ฟังเรื่องราวจากเรื่องย่อต่างๆ นอกจากนั้นยังเป็นการเขียนแบบอื่นๆ อีก

2.3 ตัวหลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน ซึ่งเป็นคู่มือครูสำหรับใช้ดูว่าเวลาวันไหนจะต้องสอนอะไรบ้าง ประกอบด้วย ตารางวันเวลาและสิ่งที่ต้องสอนทั้งสิ้น (1 เทอม) 20 สัปดาห์ ๆ ละ 3 ชั่วโมง ได้แก่ เรื่องสั้นที่แต่ง 10 เรื่อง (เรื่องฟิสิก) ชนิดของประโยคในภาษาของต่างๆ หัวเรื่องของหนังสือเล่มเล็กที่ใช้สอน ป. 4 เทอม 1 จำนวน 18 เรื่อง แบบฝึกหัดสำหรับหนังสือเล่มเล็กที่จะใช้สอนในชั้น ป. 4 กำหนดรายชื่อครูรับเชิญที่จะเข้ามาช่วยสอนเกี่ยวเนื้อหาทางวัฒนธรรมในชั้นเรียน นอกจากนั้นยังมี สื่อและอุปกรณ์การสอน ได้แก่ หนังสืออ่านภาษาของ และการฝึกอบรมครู ซึ่งเป็นการฝึกครูให้สามารถปฏิบัติการสอนตามหลักสูตรในชั้น ป.4 โดยฝึกใช้สื่อสนับสนุนการสอนให้ถูกต้องและเป็นการ

สร้างความคุ้นเคยกับสื่อที่จะใช้และเด็กที่จะต้องสอนในชั้นเรียนจริงด้วย ต่อมาในภาคปีการศึกษาที่ 2 / 2546 ได้มีการปรับเนื้อหาของหนังสืออ่านภาษาของและรายละเอียดเรื่องคำศัพท์ภาษาของให้มีความซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทางด้านภาษาของมากยิ่งขึ้น และมีการคิดเกมใหม่ๆ เกี่ยวกับภาษาของให้เด็กนักเรียนได้เล่นเพื่อให้ได้ทั้งความรู้และความสนุกเพลิดเพลินอีกด้วย

4. การสอดแทรกเนื้อหาวัฒนธรรมของเข้าสู่บทเรียน ภาคเรียนที่ 2

ในภาคการศึกษาที่ 1 / 2546 เนื่องจากทางคณะกรรมการภาษาของได้มีแผนที่จะรวบรวมเนื้อหาวัฒนธรรมของไว้เป็นหลักฐาน และนำไปเผยแพร่สู่ชนรุ่นหลัง ดังนั้นจึงได้มีการหารือกันเป็นผลว่าจะนำเนื้อหาบางส่วนที่ได้จากผลการรวบรวมเนื้อหาทางวัฒนธรรมนี้มาเป็นส่วนประกอบหนึ่งของบทเรียน ในการประยุกต์เป็นการสอนการร้องเพลง การเล่นนิทาน โดยมีครูชาวบ้านเป็นครูรับเชิญในแต่ละชั่วโมง ผลที่ออกมาไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าไรนักกล่าวคือ ครูรับเชิญที่รับผิดชอบในแต่ละชั่วโมงไม่สามารถไปสอนนักเรียนในชั้นเรียนตามแผนที่วางได้เนื่องจากติดภารกิจหน้าที่การงานในครอบครัวจนทำให้ลืมนำไป

ดังนั้น ในภาคการศึกษาที่ 2 / 2546 ทางคณะกรรมการภาษาของจึงได้ปรับเปลี่ยนวิธีการทำกิจกรรมชั่วโมงวัฒนธรรมใหม่ซึ่งคณะกรรมการและสมาชิกภาษาของจะต้องร่วมมือกันทำกิจกรรมกับเด็กนักเรียนด้วย โดยการช่วยกันดูแลและเป็นวิทยากรชาวบ้านในการทำกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งกิจกรรมชั่วโมงวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ภาษาและได้สัมผัสกับวัฒนธรรมของโดยการลงมือปฏิบัติการจริงในพื้นที่ จึงได้ร่วมกันกำหนดหัวข้อกิจกรรมทางวัฒนธรรมขึ้นมา 3 ครั้งเพื่อให้เหมาะสมกับระยะเวลาการสอนใน 1 ภาคการศึกษาด้วย หัวข้อกิจกรรมดังกล่าว ได้แก่ ครั้งที่ 1 หัวข้อ : **อาหารพื้นบ้าน** ครั้งที่ 2 หัวข้อ : **ศิลปะพื้นบ้าน** และครั้งที่ 3 หัวข้อ : **ศึกษาภาษาผ่านป่าชุมชน**

กระบวนการและผลการดำเนินกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- 1) การปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
- 2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- 3) การฝึกอบรมครูอาสา (ครูมี 2 คน)
- 4) การสอดแทรกเนื้อหาวัฒนธรรมของเข้าสู่บทเรียน

กิจกรรมปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้นยังสามารถแบ่งการดำเนินกิจกรรมออกเป็น 2 ภาคเรียน คือ ภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546

1. การปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จากการดำเนินงานในภาคเรียนที่ 1/46 มีการตรวจสอบความถูกต้องของสื่อ/หนังสือ สำหรับใช้ในการสอนในหลักสูตร (ป.3-4) โดยรวบรวมหนังสืออ่านเล่มยักษ์, หนังสืออ่านเล่มเล็กมาตรวจสอบความถูกต้อง และทำการแก้ไขให้ถูกต้อง แล้วนำไปถ่ายเอกสารเก็บไว้เป็นต้นฉบับ (จำนวน 20 เล่ม)